Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Министрнүүдэй Соведэй орган

...1921 оной ...рэй 21-һээ гарана | № 46 (14157) | 1976 оной февралиин 25, среда | Сэн 2 мүнгэн.

Үнгэрһэн XXIV съезд гол шухала удха шанартай хэдэн ехэ зорилго табиһан байна. Эдэ зорилгонууд хайшан гэжэ дүүргэгдэхэб, ямар үрэ дүнгүүд түйлагдааб гэжэ мүнөө мэдэжэ байхадаа, тиихэдэ зүб хараа шугам найруулагдаһан байгаа гэжэ найдамтайгаар хэлэхэ байнабди.

(КПСС-эй XXV съезд дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн элидхэлһээ).

Советскэ Союзай Коммунис партиин XXV съезд тухай

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Советскэ Союзай Коммунис партиин ээлжээтэ XXV съезд 1976 ...февралиин 24-дэ үглөөнэй 10 сагта Москвада, Кремльдэхи ...үүдэй ордон соо хүдэлмэреэ эхилээ.

...ПСС-эй Центральна Комитедэй Генеральна секретарь нүхэр ...БРЕЖНЕВ тобшохон оролто үгэ хэлэжэ, съезд нээгээ.

...съездын президиум, секретариат, редакционно ба мандатна ко...иссинуудые делегадууд нэгэн дуугаар һунгаба.

...Коммунис, хүдэлмэришэдэй, национально-демократическа, социа...листическа партинуудай делегацинууд съездэ ерээ гэжэ түрүүлэгшээр һууһан КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь нүхэр М. А. СУСЛОВ мэдээсээ. Съезд гадаадын айлшадые халуунаар амаршалба.

Удаань съездын зүблэхэ зүйл баталагдаа:

1. КПСС-эй Центральна Комитедэй тоосоон, дотоодын болон гадаадын политикын талаар партиин бэелүүлхэ ээлжээтэ зорилгонууд — элидхэлшэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. БРЕЖНЕВ.

2. КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин тоосоон — элидхэлшэ шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ нүхэр Г. Ф. СИЗОВ.

3. СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүд — элидхэлшэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр А. Н. КОСЫГИН.

4. Партиин Центральна органуудые һунгалга.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. БРЕЖНЕВ КПСС-эй Центральна Комитедэй тоосоото элидхэл хэжэ, нэрьемэ, удаан альга ташалгаар угтагдаа, зал соо ехэ оваци болоо.

КПСС-эй XXV СЪЕЗД НЭЭГДЭБЭ

...Союзай Коммунис партиин XXV съезд февралиин 24-дэ Кремльдэхи ...үүдэй ордон соо бая...байдалда хүдэлмэ...эхилбэ.

...нэй 10 саг. КПСС-эй ...Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневые, ...Политбюрогой гэшүүд Ю. В. Андроповые, А. А. Гречкые, В. В. ...ые, А. А. Громыкые, ...Кириленкые, А. Н. Ко...ые, Ф. Д. Кулаковые, ...Кунаевые, К. Т. Ма...ые, А. Я. Пельшиные, ...Подгорные, Д. С. По...ые, М. А. Сусловые, ...Щербицкиие съездын ...уд болон айлшад ..., удаан альга ташал...гаа.

...КПСС-эй ЦК-гай уряа... съездэ ерэһэн Коммунис, ...хүдэлмэришэдэй, национально-демократическа ба ... партинуудай делегацинуудай хүтэлбэрилэгшэд ...ЦК-гай Политбюротэй хамта президиумэй ложонуудта һуури...эзэлбэ.

...Ильич Брежнев ...суглааргшадта хан...хэлээ:

...делегадууд! Советскэ Союзай Коммунис партиин XXV съездэ 4998 делегат һунгагдаһан байна.

15 делегат хүндэтэй шалтагаанаар ерээгүй.

Центральна Комитедэй даалгабаряар Советскэ Союзай Коммунис партиин XXV съездые нээгдэһэндэ соносхоноб.

Зал соо нэрьемэ, удаан альга ташалган соностоно.

Нүхэр Л. И. Брежнев саашань иигэжэ хэлэбэ:

Нүхэдүүд! Съездын хүтэлбэрилхы органуудые — президиум, секретариат, редакционно ба мандатна комиссинуудые һунгаха ёһотой байнабди.

Республикануудай, хизаарнуудай, областьнуудай делегацинуудай түлөөлэгшэдэй Соведэй зүблөөн үсэгэлдэр Кремльдэ болоо һэн. Тус Совет съездын хүтэлбэрилхы органуудай бүрилдэлые тодорхойлоод, энээн тухай дурадхалнуудаа съездын үзэмжэдэ табина. Эдэ дурадхалнууд таанадта бии байха.

Съездын президиумые делегадууд бүгэдын дуугаар һунгаба.

Удаа тээнь съездын секретариат, редакционно комисси, мандатна комисси бүгэдын дуугаар һунгагдаба.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь нүхэр М. А. Суслов үгэ хэлэбэ.

...нүхэр М. А. СУСЛОВАЙ хэлэһэн үгэ

...ЦК-гай уряалаар 96 ороной ..., хүдэлмэришэ..., национально-демократи..., ба социалис партинуу...103 делегаци манай съездэ ерээд бай... сэдьхэлээ ехээр ...таанадта ...шадаха бай... (Альга ташалган).

...уряалда эдэнэй ха...найнь түлөө, һанал ...найнь түлөө эдэ ...хүтэлбэрилэг...үнэн зүрхэнэй баяр ...хүргэнэбди. Иимэ ...ханн ёһоной делегацинууд манай партиин энэ...тээхи съездүүдэн ...хабаадаагүй ...Коммунис, хүдэлмэ..., национально- сү...хүдэлөөнэй элитэ ...ажал ябуулагшад тэ...эдо ороно.

...найрамдалай, ара... сүлөөтэ байда... түлөө, социальна ...дэбжэлтын түлөө ...бүхэдэлхэйн фронт...тэмсэгшэдэй бүхы эт...— манай партиие ...холбодог интернацио...хүсэн түгэс хол...манай саашадаа үр...бэхижүүлэгдэжэ ...тайдань эдэ бүгэдэ ...гэршэлнэ. (Альга ташалган). Ленинэй парти...интернациона...нангин тугые үндэр ...барижа ябана, саашадаа ...хэлбэрэшэгүйгөөр ...ябаха. (Удаан альга ташалган).

...талаар манай ха..., аха дүүнэрые, тэм...тэмсэлэй манай соратни...съездын делегадуу...бүхы совет коммунис...үнэн зүрхэнһөө үнэн зүр...амаршалхыемни, нү...зүбшөөгыт. (Альга ташалган).

...ах дүү социалис оронуу...партинуудһаа эндэ ерээд ...делегацинуудые:

...Тодор Живков түрүүтэй Болгариин Коммунис ...(альга ташалган),

...нүхэр Янош Кадар түрүүтэй Венгриин Социалис хүдэлмэрищэнэй партиин (альга ташалган),

...нүхэр Ле Зуан түрүүтэй ...Вьетнамай Ажалшадай партиин (альга ташалган),

...Эрих Хонеккер түрүүтэй Германиин Социалис ...нэгэдэмэл партиин (альга ташалган),

...Пак Сен Чер түрүүтэй Корейн Ажалай партиин (альга ташалган),

нүхэр Фидель Кастро Рус түрүүтэй Кубын Коммунис партиин (альга ташалган),

нүхэр Юмжагийн Цеденбал түрүүтэй Монголой Арадай-революционно партиин (альга ташалган),

нүхэр Эдвард Герек түрүүтэй Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэрищэнэй партиин (альга ташалган),

нүхэр Николае Чаушеску түрүүтэй Румыниин Коммунис партиин (альга ташалган),

нүхэр Густав Гусак түрүүтэй Чехословакиин Коммунис партиин (альга ташалган),

нүхэр Стане Доланец түрүүтэй Югославиин Коммунистнуудай Союзай (альга ташалган) делегацинуудые халуунаар амаршалнабди.

Тэрэшэлэн эдэ делегацинуудые:

партиин Генеральна секретарь нүхэр Саймон түрүүтэй Австралиин Социалис партиин (альга ташалган),

партиин Түрүүлэгшэ нүхэр Мури түрүүтэй Австриин Коммунис партиин (альга ташалган),

партиин Генеральна секретарь нүхэр Арнедо түрүүтэй Аргентинын Коммунис партиин (альга ташалган),

партиин Түрүүлэгшэ нүхэр Ван-Гейт түрүүтэй Бельгиин Коммунис партиин (альга ташалган),

ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь нүхэр Колле түрүүтэй Боливиин Коммунис партиин (альга ташалган),

ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Престес түрүүтэй Бразилиин Коммунис партиин (альга ташалган),

партиин Генеральна секретарь нүхэр Макленнан түрүүтэй Великобританиин Коммунис партиин (альга ташалган),

партиин Генеральна секретарь нүхэр Фариа түрүүтэй Венесуэлын Коммунис партиин (альга ташалган),

партиин Генеральна секретарь нүхэр Джаган түрүүтэй Гайанын Арадай түрүү үзэлтэй партиин (альга ташалган),

ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Данент түрүүтэй Гваделупска Коммунис партиин (альга ташалган),

партиин Түрүүлэгшэ нүхэр Мис түрүүтэй Германиин Коммунис партиин (альга ташалган),

партиин Түрүүлэгшэ нүхэр Данелиус түрүүтэй Баруун Берлинэй Социалис нэгэдэмэл партиин (альга ташалган),

ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Рамос түрүүтэй Гондурасай Коммунис партиин (альга ташалган),

ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь нүхэр Флоракис түрүүтэй Грециин Коммунис партиин (альга ташалган),

партиин Түрүүлэгшэ нүхэр Есперсен түрүүтэй Даниин Коммунис партиин (альга ташалган),

ЦК-гай Секретариадай гэшүүн нүхэр Куэльо түрүүтэй Доминиканска Коммунис партиин (альга ташалган),

ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Вильнер түрүүтэй Иорданиин Коммунис партиин (альга ташалган),

партиин Национальна Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Данге түрүүтэй Индиин Коммунис партиин (альга ташалган),

ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн нүхэр Зияэддин түрүүтэй Иорданиин Коммунис партиин (альга ташалган),

ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь нүхэр Мухаммед түрүүтэй Ирагай Коммунис партиин (альга ташалган),

ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь нүхэр Искендери түрүүтэй Иранай Арадай партиин (альга ташалган),

партиин Генеральна секретарь нүхэр О'Риордан түрүүтэй Ирландиин Коммунис партиин (альга ташалган),

партиин Түрүүлэгшэ нүхэр Ибаррури түрүүтэй Испаниин Коммунис партиин (альга ташалган),

партиин Генеральна секретарь нүхэр Берлингуэр түрүүтэй Италиин Коммунис партиин (альга ташалган),

партиин Генеральна секретарь нүхэр Каштан түрүүтэй Канадын Коммунис партиин (альга ташалган),

партиин Генеральна секретарь нүхэр Папаиоанну түрүүтэй Кипрэй Ажалшан арадай түрүү үзэлтэй партиин (альга ташалган),

ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Виейра түрүүтэй Колумбиин Коммунис партиин (альга ташалган),

ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Мора түрүүтэй Коста-Рикын Арадай манлай гэдэг партиин (альга ташалган),

ЦК-гай Генеральна секретарь, премьер-министр нүхэр Кейсон Фомвихан түрүүтэй Лаосой Арадай-революционно партиин (альга ташалган),

ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Шауи түрүүтэй Ливанай Коммунис партиин (альга ташалган),

партиин Түрүүлэгшэ нүхэр Урбани түрүүтэй Люксембургын Коммунис партиин (альга ташалган),

партиин Түрүүлэгшэ нүхэр Вассало түрүүтэй Мальтын Коммунис партиин (альга ташалган),

партиин Генеральна секретарь нүхэр Али Ята түрүүтэй Мароккын Дэбжэлтын ба социализмын партиин (альга ташалган),

ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн нүхэр Мениль түрүүтэй Мартиникска Коммунис партиин (альга ташалган),

ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Мартинес Вердуго түрүүтэй Мексикын Коммунис партиин (альга ташалган),

ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь нүхэр Санчес түрүүтэй Никарагуагай Социалис партиин (альга ташалган),

партиин Национальна секретарь нүхэр Джексон түрүүтэй Шэнэ Зеландиин Социалис нэгэдэлэй партиин (альга ташалган),

партиин Түрүүлэгшэ нүхэр Кнутсен түрүүтэй Норвегиин Коммунис партиин (альга ташалган),

партиин Генеральна секретарь нүхэр Соуса түрүүтэй Панамын Арадай партиин (альга ташалган),

ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Дель Прадо түрүүтэй Перугай Коммунис партиин (альга ташалган),

партиин Генеральна секретарь нүхэр Куньял түрүүтэй Португалиин Коммунис партиин (альга ташалган),

партиин Генеральна секретариин орлогшо нүхэр Призарри түрүүтэй Пуэрто-Рикын Коммунис партиин (альга ташалган),

партиин ЦК-гай Генеральна секретариин орлогшо нүхэр Кастельянос түрүүтэй Сальвадорой Коммунис партиин (альга ташалган),

партиин Генеральна секретарь нүхэр Барулли түрүүтэй Санмаринска Коммунис партиин (альга ташалган),

ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн нүхэр Шейхо түрүүтэй Сириин Коммунис партиин (альга ташалган),

партиин Генеральна секретарь нүхэр Холл түрүүтэй США-гай Коммунис партиин (альга ташалган),

ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь нүхэр Арисменди түрүүтэй Уругвайн Коммунис партиин (альга ташалган),

партиин Түрүүлэгшэ нүхэр Сааринен түрүүтэй Финляндиин Коммунис партиин (альга ташалган),

ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь нүхэр Плиссонье түрүүтэй Франциин Коммунис партиин (альга ташалган),

ЦК-гай Политкомиссиин ба Секретариадай гэшүүн нүхэр Соррилья түрүүтэй Чилиин Коммунис партиин (альга ташалган),

партиин Түрүүлэгшэ нүхэр Венсан түрүүтэй Швейцариин Ажалай партиин (альга ташалган),

партиин Түрүүлэгшэ нүхэр Вернер түрүүтэй Швециин коммунистнууд гэжэ зүүнэй партиин (альга ташалган),

ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Кейнеман түрүүтэй Шри Ланкагай Коммунис партиин (альга ташалган),

партиин Генеральна секретарь нүхэр Саад түрүүтэй Эквадорой Коммунис партиин (альга ташалган),

партиин Түрүүлэгшэ нүхэр Даду түрүүтэй Урда-Африкын Коммунис партиин (альга ташалган) делегацинуудые аха дүү ёһоор амаршалнабди.

Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай:

Гаитиин, Гватемалын, Индонезиин, Парагвайн, Сенегалай, Суданай, Турциин, Филиппинэй делегацинуудые, мүн «Проблемы мира и социализма» журналай редакционно коллегиин түлөөлэгшэдые мүн лэ амаршалнабди (альга ташалган).

Нүхэдүүд! Бидэнтэй хани ёһоной харилсаа холбоо тогтооһон национально-демократическа партинуудай ба эмхинүүдэй делегацинууд манай съездэ хабаадалсажа байна. Эдэ түлөөлэгшэдые:

правительствын министр нүхэр Беняхья түрүүтэй Алжирай Национальна сүлөөрэлгын фронтын (альга ташалган),

ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, министр нүхэр Батишта түрүүтэй Анголые сүлөөлхын түлөө арадай хүдэлөөнэй (альга ташалган),

Фронтын ЦК-гай гэшүүн, министр нүхэр Нгуен Тхи Бинь түрүүтэй Урда Вьетнамые сүлөөлхэ национальна фронтын (альга ташалган),

ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, министр нүхэр Кейта түрүүтэй Гвинейн Демократическа партиин (альга ташалган),

партиин Гүйсэдхэхэ комитедэй Саг үргэлжын секретариадай гэшүүн, республикын правительствын толгойлогшо, нүхэр Мендес түрүүтэй Гвинейн ба Ногоон хушуун гэдэг аралнуудай өөрөө даагаан байгаалай африкан партиин (альга ташалган),

партиин хүтэлбэриин гэшүүн нүхэр Хейдар түрүүтэй Ирагай Араб социалис дэбжэлтэ гэдэг партиин (альга ташалган),

ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Исмаиль түрүүтэй Йеменэй Арадай-Демократическа Республикын Национальна фронтын — Нэгэдэмэл политическэ эмхиин (альга ташалган),

ЦК-гай Тусхай революционно штабай гэшүүн нүхэр Чистер-Чикайя түрүүтэй Конгын Ажалай партиин (альга ташалган),

хүтэлбэрилхы Соведэй гэшүүн нүхэр Сальман түрүүтэй Ливанай түрүү үзэлтэй социалис партиин (альга ташалган),

партиин Генеральна секретарь нүхэр Робесахала түрүүтэй Мадагаскарай бэеэ дааһан байдалай конгрессэй партиин (альга ташалган),

фронтын ЦК-гай ба Гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүн, министр нүхэр Ребело түрүүтэй Мозамбигай сүлөөрэлгын фронтын (альга ташалган),

Национальна гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүн, эмхиин захиргаанай секретарь нүхэр Гароиб түрүүтэй Баруун-Урда Африкын (Намиби) арадай эмхиин (альга ташалган),

эмхиин Гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүн нүхэр Каддуми түрүүтэй Палестиные сүлөөлхэ эмхиин (альга ташалган),

Соведэй гадаадын захиргаанай Түрүүлэгшэ нүхэр Мойо түрүүтэй Зимбабвегэй африкан Национальна соведэй (альга ташалган),

партиин Генеральна секретариин орлогшо нүхэр Ахмар түрүүтэй Сириин Араб социалис дэбжэлтэ гэдэг партиин (альга ташалган),

Соведэй Президент нүхэр Сиад Барре түрүүтэй Сомалиин Демократическа Республикын Верховно революционно Соведэй (альга ташалган),

Союзай Национальна гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүн нүхэр Пулейман түрүүтэй Танганьикын Национальна союзай ба Афро-Ширази (Танзаниин Нэгэдэмэл Республика) гэдэг партиин (альга ташалган),

партиин Президентын уялгануудые дүүргэгшэ нүхэр Тамбо түрүүтэй Урда Африкын африкан национальна конгрессэй (альга ташалган) делегацинуудые мүн лэ амаршалнабди.

Партиин Генеральна секретарь нүхэр Альтамирано түрүүтэй Чилиин Социалис партиин түлөөлэгшэдэй манай съездын хүдэлмэридэ хабаадалсажа байһыень һайшаан амаршалнабди (альга ташалган).

Бусад партинуудһаа мүн эндэ ерээд байһан түлөөлэгшэдые амаршалнабди (альга ташалган).

* * *

Нүхэдүүд! Мүнөөнэй Центральна Комитедэй бүридэлдэ ордог байһан, партиин ба гүрэнэй элитэ мэдээжэ хэдэ хэдэн хүдэлмэрилэгшэдые КПСС-эй XXIV съездһээ хойшо үнгэрһэн жэлнүүдтэ алдаһан байнабди. Семен Михайлович Буденный, Иван Степанович Конев, Александр Евдокимович Корнейчук, Антанас Юозович Снечкус гэгшэд наһа бараа.

Энэл үе соо дэлхэйн коммунис, хүдэлмэришэнэй ба национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөн Вальтер Ульбрихт, Жак Дюкло, Бенуа Фрашон, Золтан Комочин, Амилкар Кабрал, Ван Мин, Жамсарангийн Сэмбу, Тим Бак, Эдгар Воог, Сальвадор Альенде мэтэ элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшадаа, эрэлхэг тэмсэлшэд - интернационалистнуудаа алдаһан байна.

Эб найрамдалай, демократиин ба социализмын түлөө, дэлхэй дээрэ хүнүүдэй зол жаргалтайгаар ажаһуухын түлөө тэмсэлтэй ами наһаяа таһаршагүйгөөр холбон тэмсэһээр наһа бараһан, унаһан нүхэдэйнгөө, ханинарайнгаа нэрэнүүдые зүрхэ сэдьхэлдээ нангинаар хадагалжа ябанабди.

Минута соо дуугай байлгаар эдэнэй дурасхаалые ёһолон хүндэлхые нүхэр М. А. Суслов дурадхаба. Бултадаа һууриһаа бодобо.

Удаа тээнь съезд зүблэхэ зүйлөө, съездын хүдэлмэрилхэ гуримые хаража эхилээ.

КПСС-эй XXV съездын зүблэхэ зүйл иимэ асуудалнуудтайгаар нэгэн дуугаар баталагдаа:

1. КПСС-эй Центральна Комитедэй тоосоон, дотоодын болон гадаадын политикын талаар партиин бэелүүлхэ ээлжээтэ зорилгонууд — элидхэлшэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев.

2. КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин тоосоон — элидхэлшэ шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ нүхэр Г. Ф. Сизов.

3. СССР-эй арадай ажахые 1976 —1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүд — элидхэлшэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр А. Н. Косыгин.

4. Партиин Центральна органуудые һунгалга.

Зүблэхэ зүйлэйнгөө нэгэдэхи асуудалые съезд зүбшэн хэлсэжэ эхилбэ.

«КПСС-эй Центральна Комитедэй тоосоон, дотоодын болон гадаадын политикын талаар партиин бэелүүлхэ ээлжээтэ зорилгонууд» гэһэн элидхэл хэхыень КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Леонид Ильич Брежневтэ үгэ үгтөө.

Съездын делегадууд, айлшад Леонид Ильич Брежневые нэрьемэ, удаан альга ташалгаар угтаба. Бултадаа һууриһаа бодобод.

* * *

Нүхэр Л. И. Брежневэй элидхэл ехэ анхаралтайгаар шагнагдаһан, удаан альга ташалгаар нэгэнтэ бэшэ угтагдаа.

Нүхэр Л. И. Брежневэй элидхэлэй түгэсхэлые суглааргшад нэрьемэ, удаан альга ташалгаар угтаба. Съездын делегадууд, айлшад һууриһаа бодоно. Советскэ Союзай Коммунис партиин, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедэй хүндэлэлдэ зорюулагдаһан үреэлнүүд, «Ура!», «КПСС-тэ алдар соло!» гэһэн үгэнүүд зал соогуур соностоно.

Түрүүлэгшээр һууһан нүхэр М. А. Суслов заседаниие дүүрэһэндэ соносхоо.

КПСС-эй XXV съезд февралиин 25-да хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлхэ.

(ТАСС).

СЪЕЗДЫН ХҮТЭЛБЭРИЛХЫ ОРГАНУУД

ПРЕЗИДИУМ

Александров А. П.
Алиев Г. А.
Амбарцумян В. А.
Андропов Ю. В.
Архипов И. В.
Аскаров А.
Ашимов Б. А.
Байбаков Н. К.
Банников Н. В.
Бодюл И. И.
Бондаренко И. А.
Бородин А. М.
Бородин П. Д.
Ботвин А. П.
Брежнев Л. И.
Ватченко А. Ф.
Викторов А. В.
Виноградов В. П.
Воропаев М. Г.
Восс А. Э.
Галкин Д. П.
Гапуров М. Г.
Георгиев А. В.
Гиталов А. В.
Гончар А. Т.
Горбачев М. С.
Горшков Л. А.
Горячев Ф. С.
Гречко А. А.
Гришин В. В.
Гришкявичус П. П.
Громыко А. А.
Грушецкий И. С.
Демирчян К. С.
Демичев П. Н.
Добрик В. Ф.
Долгих В. И.
Дымшиц В. Э.
Епишев А. А.
Злобин Н. А.
Капитонов И. В.
Катушев К. Ф.
Качура Б. В.
Кириленко А. П.
Кириллин В. А.
Киселёв Т. Я.
Клепиков М. И.
Коваленко А. В.
Коноплёв Б. В.
Конотоп В. И.
Костандов Л. А.
Косыгин А. Н.
Кулаков Ф. Д.
Куликов В. Г.
Куличенко Л. С.
Кунаев Д. А.
Кэбин И. Г.
Лесечко М. А.
Ломакин В. П.
Ляшко А. П.
Мазуров К. Т.
Малинина П. А.
Манякин С. И.
Марков Г. М.
Машеров П. М.
Медунов С. Ф.
Мурзенко В. Г.
Мусаханов М. М.
Наумова Н. П.
Нежданов Н. П.
Николаева-Терешкова В. В.
Новиков В. Н.
Новиков И. Т.
Нугманов К. (Яшен)
Нуриев З. Н.
Орлов В. П.
Патоличев Н. С.
Патон Б. Е.
Пельше А. Я.
Подгорный Н. В.
Поляков И. Е.
Полянский Д. С.
Пономарёв Б. Н.
Прохоров В. И.
Расулов Д.
Рашидов Ш. Р.
Романов Г. В.
Руднев К. Н.
Рябов Я. П.
Сизов Г. Ф.
Смирнов Л. В.
Смирнова А. В.
Соломенцев М. С.
Суслов М. А.
Табеев Ф. А.
Тихонов Н. А.
Томский Н. В.
Тяжельников Е. М.
Умарова М.
Устинов Д. Ф.
Усубалиев Т. У.
Федирко П. С.
Храмцов А. И.
Хренников Т. Н.
Христораднов Ю. Н.
Чёрный А. К.
Чиряев Г. И.
Чуев А. В.
Шакиров М. З.
Шаталов В. А.
Шатухина А. В.
Шеварнадзе Э. А.
Шибаев А. И.
Шиповская Н. А.
Шокин А. И.
Шолохов М. А.
Шубин В. И.
Щербицкий В. В.
Юнак И. Х.
Яснов М. А.

СЕКРЕТАРИАТ

Адам-Юсупов Т. Д.
Аристов Б. И.
Березин А. И.
Вадер А. П.
Всеволожский М. Н.
Гогитидзе К. А.
Греков Л. И.
Ибраимов С. И.
Игнатов В. Н.
Кандренков А. А.
Клименко И. Е.
Кулиджанов Л. А.
Лебедев Н. А.
Ломоносов В. Г.
Месяц В. К.
Модогоев А. У.
Паскарь П. А.
Петровичев Н. А.
Попов Б. В.
Приезжев Н. С.
Рыбак Ю. П.
Скочилов А. А.
Соколов И. З.
Сурганов Ф. А.
Федосеев П. Н.
Цыбулько В. М.
Черпенко К. У.
Шилов Л. А.
Якубовский И. И.

РЕДАКЦИОННО КОМИССИ

Аксёнов А. Н.
Алексеев П. Ф.
Белуха Н. А.
Воронина М. А.
Воротников В. И.
Гончаренко Б. Т.
Ермин Л. Б.
Замятин Л. М.
Зимянин М. В.
Клюев В. Г.
Козлов С. В.
Козырь П. П.
Лапин С. Г.
Лощенков Ф. И.
Марисов В. К.
Меркулов Г. А.
Никонов В. П.
Ниязбеков С. Б.
Павлов Г. П.
Пономарёв Б. Н.
Пономарёв М. А.
Прибыльнов В. Я.
Смирнов Г. Л.
Толкунов Л. Н.
Трапезников С. П.
Тюребаева Ж. К.
Фуряев Г. И.
Христенко В. Т.
Худайбердыев Н. Д.

МАНДАТНА КОМИССИ

Авраменко С. С.
Анисимов П. П.
Антонов Н. А.
Беспалов И. П.
Богомяков Г. П.
Бородин Л. А.
Васильев Н. Ф.
Гасанова З. М.
Георгадзе М. П.
Горбачева Ж. Е.
Городовиков Б. Б.
Дрыгин А. С.
Евграфов Л. В.
Кабалоев Б. Е.
Кадирбаева Ф.
Капитонов И. В.
Клычев А. М.
Князев Ф. К.
Колбин Г. В.
Коновалов Н. С.
Корытков Н. Г.
Крахмалев М. К.
Круглова З. М.
Леонов П. А.
Лигачев Е. К.
Мальбахов Т. К.
Матчанов Н. М.
Микулич В. А.
Моргун Ф. Т.
Морозов И. П.
Набиев Р.
Овчаренко Т. И.
Прокопьев И. П.
...имов Б. Р.
Рубэн Ю. Я.
Рыбаков А. М.
Сахнюк И. И.
Сенин Н. А.
Сенькин И. И.
Сидорова Л. И.
Трунов М. П.
Умаханов М-С. И.
Харазов В. И.
Ширшин Г. Ч.
Школьников А. М.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДЭЙ ТООСООН, ДОТООДЫН БОЛОҤ ГАДААДЫН ПОЛИТИКЫН ТАЛАА[…] ПАРТИИН БЭЕЛҮҮЛХЭ ЭЭЛЖЭЭТЭ ЗОРИЛГОНУУ[…]

1976 оной февралиин 24-дэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэ[…]

Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ хэһэн элидхэл

Нүхэд съездын делегадууд!

Хүндэтэ айлшад!

Энэ зал соо Советскэ Союзай Коммунис партиин XXIV съездын хүдэлмэрилһэн үдэрнүүдһээ хойшо табан жэл үнгэрбэ. Оройдоол табан жэл. Гэбэшье энэ ямар ехэ үйлэ хэрэгүүдээр дүүрэнги саг байгаа гээшэб. Коммунистнуудта, манай бүхы арадта энэ үнэхөөрөөл асари ехэ удха шанартай үйлэ хэрэгүүдэй болоһон саг байгаа.

Манай нюдэн дээрэ дэлхэй хубилжа байна, тиихэдээ һайн тээшээ хубилна. Манай арад, манай парти эдэ хубилалтануудые миин лэ хараад һуудаг бэшэ. Үгы, бидэнэр тэдэ хубилалтануудта эдэбхитэйгээр хабаадалсанабди. Коммунизм байгуулжа байгаа совет арадай ажал, уласхоорондын оршомдо КПСС-эй болон Совет гүрэнэй бэелүүлжэ байгаа ажал ябуулгань — эдэ бүгэдэ ниитын дэбжэлтын хэрэгтэ хэгдэһэн бодото оруулалта болоно. Тиин энээгээр омогорхонгүй байжа болохо аал. Манай үзэл бодолнуудай хүсэ ехэтэй байһанда, манай политикын гүнзэгы нүлөөтэй, манай арадай зохёохы эршэ хүсэтэй байһандань сэдьхэлээ ехээр ханангүй байхын аргагүй.

Үнгэрһэн, XXIV съезд гол шухала удха шанартай хэдэн ехэ зорилго табиһан байна. Эдэ зорилгонууд хайшан гэжэ дүүргэгдээб, ямар үрэ дүнгүүд туйлагдааб гэжэ мүнөө мэдэжэ байхадаа, тиихэдэ зүб хараа шугам найруулагдаһан байгаа гэжэ найдамтайгаар хэлэхэ байнабди.

Дотоодын политикын талаар абажа хэлэбэл, арад зоной байдал һайжаруулха гээшэ эгээн гол зорилго гэһэн Ленинэй захяа заабарида хододоо үнэн сэхэ байдагбди. Тиимэһээ арад зоной материальна болон соёлой хэмжээе нилээд дээшэлүүлхэ гэһэн зорилго съезд табиһан байгаа. Иимэ дэбжэлтэ туйлаха арга замшье заагдаһан юм. Тэрэнь юуб гэхэдэ, научно-техническэ дэбжэлтын, ажалай бүтээсын ургалтые түргэдхэһэнэй үндэһөөр ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые эрид дээшэлүүлхэ хэрэг байгаа.

Энэ хараа замые бэелүүлэн, коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулгада шэнэ амжалтануудые туйлаабди. Эхэ оронноймнай түгэс хүсэн бүри ехэ болоо. Материальнашье, оюун сэдьхэлэйшье талаар совет хүнүүдэй байдал улам дэлгэр баян болоо. Энэ бидэндэ эгээл шухала зүйл байһаниинь дамжаггүй.

Совет обществын морально-политическэ нэгэдэл, манай ороной бүхы арадуудай аха дүүгэй хани барисаан улам бата бэхи болоо. Манай социалис демократи саашадаа хүгжөөгдөө. Манай ниитын бүхы ажабайдал улам түгэлдэр һайхан, олон шэнэ талануудтай болоо. Ажалдашье, үйлэдбэриие хүгжөөлгэдэшье, ниитын болон гүрэнэй хэрэгүүдые шиидхэлгэдэшье совет хүнүүдэй эдэбхи үүсхэл дээшэлээ. Харин арад зоной эршэ хүсэнэй улам дүүрэнээр элирэн гаража, тэрэнэй зохёохы хүсэнэй урган байхые харахаһаа ондоо ямар ехэ баяр байхаб.

Гадаадын политикын талаар XXIV съезд эб найрамдалай программа дэбжүүлһэн юм. Тэрэнэй гол удхань юун бэ гэхэдэ, дэлхэйн социализмын хүсэ шадалда, бата жагсаал болон эдэбхидэнь түшэглэн, бүхы түрүү болон эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдтэй улам батаар бэелүүлэгдэжэ байгаа холбоондо түшэглэн, уласхоорондын харилсаанай хүгжэлтэдэ эрид хубилалта туйлаха хэрэг байгаа. «Хүйтэн дайнай» орондо ниитын элдэб байгуулалтатай гүрэнүүд эбтэй эетэйгээр зэргэ оршодог болохо ёһотой байгаа. Халтад гэбэл дайн болон һүжэрхөөр байһан түгшүүрилтэ байдалһаа тэрэниие һуларуулха замда орохо, бэе бэедээ аша туһатайгаар, һайнаар харилсан ажалладаг болохо хэрэгтэй байгаа. Энэ талаар бидэнэр агуу ехэ Ленинэй һургаал захяае дагадагбди. «Дайнай аюулые гүйсэд зайсуулаагүйшье һаа, эб найрамдалые тогтоохо тээшэ үнэхөөрөө абаашадаг» шиидхэбэринүүд болон хэмжээнүүдые шадаал һаа олоор абаха гэһэн эрилтэ Ленин табидаг һэн (В. И. Ленин, ЗГС, 45 т, 241 хууд).

Һүүлэй табан жэлэй туршада энэ талаар амжагдаһан туйлалтанууд үнэхөөрөө бууралшагүй ехэ удха шанартай. Манай орон дотор болон аха дүү социализмын оронуудта амгалан тайбан байгуулалта эрхилхэ эрхэ чүхэсэлнүүдые хангахын тулада, бүхы арадуудай эб найрамдалай болон аюулгүй байдалай тулада хэжэ боломоор бүхы юумэн бэелүүлэгдээ. Соведүүдэй ороной гадаадын политикые бүхы дэлхэйн олон миллион үргэн арад зон хүндэлдэг, дэмжэдэг юм. Тиин бидэнэр энэ политикаяа саашадаа улам эршэ хүсэтэйгөөр үргэлжэлүүлхэбди, дайн дажарай болон булимтаралгын хүсэнүүдые номгоруулха, бүгэдэ ниитын эб найрамдалые бэхижүүлхэ, эрхэ сүлөөтэй, бэеэ даанхай байдалтай байха, социальна дэбжэлтэ туйлаха гэһэн арадуудай эрхын хангагдахын түлөө тэмсэхэбди.

Тиимэ болохолоороо, нүхэд, табан жэлэй урда тээ абтаһан шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлэн бидэнэр ехэ юумэ туйлаабди. Иимэ амжалтанууд хайшан гэжэ туйлагдааб? Эндэ нюуса юумэн байхагүй. Бидэнэр агуу ехэ уг зорилго тээшэ — коммунис общество байгуулха зорилго тээшэ съездһээ съезд хүрэтэр шууд сэхээр дабшанабди. Тиин энэ зорилгын бэелүүлэгдэхэ тээшээ ойртохо бүри, олониитын эршэ хүсэн улам ехээр бадарна. XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ манай парти өөрөөшье урган бэхижээ. Тэрэнэй эмхинүүдынь улам дайшалхы шадабаритай болоо, коммунистнууд улам ехэ эдэбхи үүсхэлтэй болоо. Манай арад партиин политикые гүнзэгыгөөр ойлгожо, тэрэниие бүхы зүрхэ сэдьхэлээрээ, бүримүһөөн дэмжэдэг болоо. Үйлэ хэрэгүүдээрээ, габшагай ажалаараа, бүгэдэ арадай социалис мүрысөөнэй ехэ дэлисээр тэрэниие дэмжээ. Энээнэй эсэстэ парти болон арадай нэгэдэл улам бэхижээ, ерэхэ табан жэлдэ али бүхы талаар шэнэ амжалтануудые туйлаха эрхэ нүхэсэлнүүд бии болгогдоо.

1976-дахи он — Октябриин Агуу ехэ социалис революциин 59-дэхи жэлэй ой гэжэ манай календарьнуудта бэшэгдэнхэй. Эдэ миин лэ юрын үгэнүүд бэшэ. Совет арадай мүнөө бэелүүлжэ байгаа үйлэ хэрэгүүдынь Октябриин хэрэгэй сэхэ үргэлжэлэлынь мүн. Энэ болбол агуу ехэ Ленинэй үзэл бодолнуудай бодото бэелэл мүн. Энэ хэрэгтэ, эдэ сургаал бодолнуудта манай парти үнэн байдаг, хододоо үнэн сэхэ байха!

I.

ДЭЛХЭЙДЭХИ ОРШОН БАЙДАЛ БА КПСС-эй УЛАСХООРОНДЫН АЖАЛ ЯБУУЛГА

1. Социалис оронуудтай хани барисаагаа, холбоо харилсаагаа саашадань бэхижүүлгэ. Социализмын дэлхэйн түүхэтэ ехэ амжалтанууд, тэрэнэй хүсэ шадалай, нүлөөнэй ургалта

Нүхэд!

Уласхоорондын оршомдо манай партиин бэелүүлдэг ажал ябуулгань мүнөө үеын эрхэ байдалда айхабтар үргэн, элдэб олон янзын талатай болонхой. Гадаадынгаа политикые хараалан найруулхадаа бүхы дэлхэйдэ, бүхы булан тохойнуудтань ямар байдалтайб гэжэ бидэнэр хододоо хараадаа абадаг байнабди. Гэбэшье мүлжэлгэ дарлалтагүй байдалда ажаһууха, ажалай хүнүүд бүрин эрхэтэй байха, социалис демократиие хүгжөөхэ, айхабтар үргэн арад зоной соёл культура һалбаруулжа, байдалыень һайжаруулха, бүхы арадууд болон үндэһэ яһатан тэгшэ эрхэтэй, аха дүүгэй холбоотой байха гэһэн коммунис нангин зорилгонуудай бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ байдаг дэлхэйн хубиин лэ бидэнэр, коммунистнуудта, манай ухаан бодолдо, зүрхэ сэдьхэлдэмнай эгээл ойро дүтэ байһаниинь ойлгосотой. Тиимэһээ манай партиин Центральна Комитет, ЦК-гай Политбюро урдынхидаал адли үнгэрлэн тоосоото үедэшье социалис гүрэнүүдтэй бэелүүлдэг холбоо харилсаандаа түбхын түрүүндэ анхаралаа хандуулдаг байһаниинь ойлгосотой. Аха дүү оронуудтаи нэгэдэлээ бэхижүүлхэ, холбоо харилсаагаа хүгжөөхэ, манай ниитын уласхоорондын байдалые батадхаха хэрэгтэй холбоотой ямар нэгэн асуудалай харагдаагүй Политбюрогой заседани байгаагүй гээшэ ха.

Харин манай уласхоорондын байдал жэл ерэхэ бүри бэхижэнэ. Дэлхэйн үйлэ хэрэгүүдтэ социализмын оронуудай үзүүлдэг нүлөөгэй улам хүсэтэй, улам гүнзэгы болоно байһые, юумые үнэн зүбөөр сэгнэдэг нэгэшье хүн буруушаан хэлэжэ шадахагүй. Тиин энэмнай, нүхэд, бүхы хүн түрэлтэндэ айхабтар һайн, эрхэ сүлөө, тэгшэ эрхэ, бэеэ даанхай байдал, эб найрамдал болон дэбжэлтые хүсэжэ байгаа бүхы хүнүүдтэ айхабтар һайн һайхан хэрэг гээшэ.

Үнгэрһэн табан жэл — социализмын оронуудай хэлбэришэгүйгөөр дэбжэһэн, хүгжэнги социалис общество тээшэ, коммунизм тээшэ тэдэнэй шууд хүгжэһэн жэлнүүд болоно. Социалис оронууд доторхи политическэ байдалай саашадаа улам бата бэхи, нягта болохотой хамта ниитын үйлэдбэри бушуу түргэнөөр хүгжөөгдэжэ, ажалшадай байдал һайжараа, соёлойнь хэмжээн дээшэлээ.

Социалис наци бүхэнэй һалбаран бадархатай, социалис гүрэнүүдэй бүрин эрхын бэхижэхэтэй хамта, тэдэнэй хоорондын холбоон улам нягтарна, тэдэнэй политикада, экономикодо, социальна ажабайдалда нэгэн ниитэ зүйлнүүд улам олошорно, тэдэнэй хүгжэлтын хэмжээн удаа дараалан адли болоно. Социализмын оронуудай иигэжэ удаа дараалан улам ойро дүтэ болоожо байһаниинь бодото тодорхой жама ёһон гэжэ мүнөө харагдана.

Эндэ засаг баридаг партинуудай политикаһаа, ниитэ нэгэн байдалаа тэдэнэй хэр зэргэ сахижа шадаха байһанһаа, национальна талаар илгаранги таһархай байха гэһэн эрмэлзэлдэ эсэргүүсэн, эршэмтэйгээр тэмсэхэ шадабариһаань, ниитэ интернациональна зорилгонуудые хэр һайнаар хараада абадаг байха, эдэ зорилгонуудые шиидхэхын тулада ажал ябуулгаяа хэр зэргэ хамтаараа шиидхэдэг байха арга шадабариһаань олон юумэнэй дулдыдаха байһаниинь ойлгосотой.

Нэгэдэл һайнтай, һаналаа нэгэдэнги, бэе бэеэ дэмжэдэг байһанайнгаа ашаар социализмын оронууд удаан сагай туршада бэелүүлхын түлөө тэмсэһэн айхабтар ехэ зорилгонуудаа үнгэрһэн табан жэлдэ дүүргэжэ шадаһан байна.

Вьетнам арадай туйлаһан илалта тухай түбхын түрүүндэ хэлэхэ ёһотой. Социалис гүрэниие буу зэбсэгэй хүсөөр унагаажа, национально-сүлөөрэлгын революциие низа дараха гэһэн дэлхэйн хоёрдохи дайнһаа хойшо империализмын хэһэн эгээ ехэ һэдэлгэ буруу һүрөө. Вьетнам арадай баатар габьяата, шэн зоригто тэмсэл, социализмын оронуудай болон бүхы дэлхэйн түрүү олониитын зүгһөө тэрэниие шууд дэмжэлгэ булимтаран орогшодой болон тэдэнэй туһамаршадай арминуудһаа хүсэтэй байшоо. Эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай байдалай хэрэг илаа.

Империалис булимтарагшадта эсэргүүсэн тэмсэхэ үедэнь Вьетнамда бага бэшэ туһаламжа үзүүлһэндээ совет хүнүүд омогорхоно. Бэеэ даанхай байдалаа, национальна нэгэдэлээ хатуу шанга тэмсэлээр аршалжа шадаһан Вьетнамай арад зон ороноо һэргээн бодхоохо рэпэн хүнгэн бэшэ зорилгые мүнөө шиидхэжэ, социалис ерээдүйгөө байгуулжа байна. Вьетнамай илалта бүхы Зүүн-Урда Азиин үмэнэ хүгжэлтын шэнэ хараа замуудые нээгээ. Энэ алдар солото илалта мүн. Тэрэ хадаа эрхэ сүлөөгэй болон социализмын түлөө арадуудай тэмсэлэй түүхэдэ хэтэ мүнхэдөө орохо.

Вьетнамай һүүлээр Лаос болон Камбоджо эрхэ сүлөө туйлаа. Бидэнэр, совет хүнүүд, эдэ оронуудай коммунистнуудтань, патриодуудтань, бүхы ажалшадтань аха дүүгэй дүлэтэ халуун амаршалгануудаа эльгээжэ, эб найрамдалай, демократиин болон социальна дэбжэлтын түлөө тэмсэлдэ саашанхи амжалтануудые туйлахыень хүсэнэбди.

Германиин Демократическа Республикын бүрин эрхые бүгэдын зүгһөө мэдэрэлгэ, тэрэнэй ООН-до оролго, ГДР-эй, Польшын, Чехословакиин баруун хилэнүүдэй өөрөө хүртэшэгүй байлгые бүхы дэлхэйн хэмжээгээр мэдэрэн баталһан ябадал социалис гүрэнүүдэй хамтын оролдолгын элитэ ехэ үрэ дүнгынь болоо юм. Баадхан абхуулһан мюнхенскэ хархис хэлсээн мүнөө эрхэ хуулиин талааршье эсэслэн болюулагдаба. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ, тэрэнэй һүүлээршье Европын арадуудай эрхилһэн сүлөөрэлгын тэмсэлэй гол шухала үрэ дүнгүүд батадхагдаа. Европодошье, тэрэнэй газаа тээшье бата бэхи эб найрамдал тогтоохо, һайн хүршэ ёһоор харилсан ажаллаха эрхэ нүхэсэл бии болгогдонхой.

Кубын газар дээрэ социализм батаар тогтоо. Кубые дипломатическа болон экономическа талаар илган гансаардуулха гэһэн политика ябуулха хүсэлэнтэй Америкын империализмын хүсэлэл оролдолго бэелүүлэгдээгүй. Харин, тад һөөргэ, Кубын уласхоорондын байдал болон нэрэ хүндэнь улам бэхижээ. Дэлхэйн бүмбэрсэгэй баруун хубидахи түрүүшын социалис гүрэн урагшаа бата найдамтайгаар дабшана гэжэ Кубын коммунистнуудай съезд, партиин программна хараа шэглэлын ороной шэнэ конституци х[…]руулна. Бидэнэр манай Кубадахи нүхэдэй амжалтануудые туйлажа байһандань аха дүүгэй ёһоор баярланабди, тиин Кубын Социалис Республикын һалбаран мандахын түлөө тэмсэлдэ гүйсэд амжалта туйлахыень үнэн зүрхэнһөө хүсэнэбди.

Социализмын оронуудтай харилсаагаа бэелүүлхэдээ, КПСС шалгагдамал иимэ дүрим хэлбэришэгүйгөөр баримталдаг: бэе бэеынгээ амжалта туйлахые хододоо бодожо, бодото тэгшэ эрхын үндэһөөр харилсаагаа бэелүүлхэ, гансал национальна бэшэ, харин интернациональна аша туһые хараадаа абажа, шиидхэбэринүүдые абадаг байха. Ямаршье ехэ асуудалай гараа һаань, тэрэниие хани барисаанай, нэгэдэлэй болон холбоо харилсаанай үндэһөөр шиидхэхэ хэрэгтэй гэжэ бидэнэр тон ехээр этигэдэгбди. Аха дүү социалис гүрэнүүдтэй — Болгаритай, Венгритэй, Вьетнамтай, ГДР-тэй, Корейн Арадай Демократическа Республикадай, Кубатай, Монголтой, Польшотой, Румынитай, Чехословакитай болон Югославитай холбоо харилсаагаа эгээл тиигэжэ бэелүүлдэгбди.

Социализмын оронуудай Коммунис партинуудтай таһаршагүй дайшалхы холбоон, тэдэнэй нэгэн ниитэ үзэл бодол, нэгэн ниитэ уг зорилго, нэгэн ниитэ зориг хүсэлынь манай нягта холбоо харилсаанай гол үндэһэ һууринь, тэрэнэй гол һудаһаниинь, эмхидхэхы, шэглүүлхы хүсэниинь байһаниинь тон эли. Эдэ партинуудтай аха дүүгэй холбоо барисаагаа улам гүнзэгырүүлхэ гэжэ эдэ бүхы жэлнүүдтэ Центральна Комитет, тэрэнэй Политбюро хододоо оролдоо, тэрэндэ һуларшагүй анхарал хандуулдаг байгаа гэжэ зоримгойгоор хэлэжэ болоно. Мүн аха дүүгэй партинуудшье эгээл тиимэ үйлэ хэрэгүүдээр бидэндэ харюусана гэжэ ехээр сэдьхэлээ ханангяар хэлэжэ болоно.

Ниитэ хэрэгэй түлөө оролдожо байгаа олон мянган тэмсэлшэд, социализм болон коммунизмые байгуулагшад — партиин хүтэлбэрилэгшэдһөө эхилээд, нютагай парторгнуудай хүдэлмэрилэгшэд хүрэтэр, завод болон колхозуудай парторганизацинууд хүрэтэр — эдэнэрэй гүн гүнзэгы, олон талын, саг үргэлжэ бэелүүлэгдэжэ байдаг харилсаан хадаа мүнөөнэй аха дүү партинуудай гүнзэгы ехэ холбоониинь мүн болоно. Иимэ холбоон урагшаа найдамтайгаар дабшахадамнай туһална, манай хамтын хүсые арьбадхана. Эдэ холбоонуудые саашадаашье али бүхы талаар хүгжөөхэ гээшэ манай партиин шухалын шухала зорилгонуудай нэгэн мүн гэжэ ЦК тоолоно.

Социалис хани нэгэдэлэй оронуудай компартинуудай хүтэлбэрилэгшэд бэе бэетээ саг үргэлжэ холбоотой байдаг гэжэ гүнзэгы ехээр сэдьхэлээ ханангы мэдэрэлтэйгээр съездэ элидхэжэ шадаха байнаб. Һүүлэй жэлнүүдтэ партинуудай ЦК-гай Генеральна болон Нэгэдэхи секретарьнуудай олон талын хани барисаата уулзалганууд нэгэнтэ бэшэ үнгэрэгдэһэн байна. Тиимэ гурбан уулзалга Крымдэ болоо. Мүн партинуудай съезднүүдэй үедэ, тусхайлбал, нёдондо жэлдэ Будапештдэ болон Варшавада уулзалганууд үнгэрэгдэһэн байна. Олон талын болон хоёр талын саг үргэлжын уулзалганууд бүхы гараһан ехэ асуудалнуудаар зүбшэлсэхэ, баяраа болон һанаата болгожо байһан асуудалнуудаа хөөрэлдэхэ, урагшаа, саашадаа дабшаха замаа хамтаараа хараалха арга олгоно.

Бүхы дээрэнь хэлэбэл, социалис оронуудай олонхи партинуудтай бидэнэр гүйсэд нэгэдэлтэй байжа, аша үрэ ехэтэйгээр харилсан ажалланабди. Зарим партинууд тус тус асуудалнуудаар онсо өөрэ һанамжатай байдаг гэжэ мэдээжэ. Гэбэшье социализмын оронуудай жагсаалай юрэнхыдөө улам нягта боложо байһаниинь дамжаггүй. Тиимэ шэглэлые бидэнэр үндэрөөр сэгнэдэгбди, тиин тэрэниие урдынхидаал адли саашадань хүгжөөхэ гэжэ али бүхы талаар оролдохобди. Энээниие туйлаха зам хадаа марксизм-ленинизмын шалгагдамал гол ёһонуудай, социалис интернационализмын, тэгшэ эрхын болон нүхэд ёһоной холбоо харилсаанай үндэһөөр аха дүү партинуудай эрхилхэ хамтын хүсэлэл оролдолго мүн.

Манай парти болон оронуудай хүтэлбэрилэгшэдэй холбоо харилсаанай шухала түхэл маягуудай нэгэн хадаа **Варшавска договорой** Политическэ зүбшэлгын комитет болоно. Тус договор эб найрамдалай болон социализмын аша туһада найдамтайгаар алба хэнэ. Манай Политическэ зүбшэлгын комитедэй һүүлэй жэлнүүдтэ гаргаһан үүсхэлнүүдэй ямар ехэ удха шанартай байһаниинь бүгэдэндэ элитэ. Тэдэнэй олониинь уласхоорондын ехэ ехэ хуралдаануудай шиидхэбэринүүдэй үндэһэ һуури боложо үгэһэн гү, али гүрэнүүд хоорондын хоёр талын шухала хэдэн хэлсээ договорто харгадаһан байна.

Бидэнэр бэе бэедээ эсэргүү шэглүүлэгдэһэн сэрэгэй бүлэглэлнүүдээр дэлхэйе хубааха ябадалыешье, мүн буу зэбсэг түргэнөөр бүтээхэ ябадалые эрид буруушаадагбди. Энэ талаар манай баримталдаг һанамжа һайн мэдээжэ. Гэбэшье НАТО-гой бүлэглэлэй байгаа сагта, дай жүрөөдэгшэ хүсэнүүдэй буу зэбсэгые түргэнөөр бүтээжэ байгаа сагта манай орон Варшавска договорто ородог бусад гүрэнүүдтэй хамта сэрэгэй-политическэ энэ холбоое бэхижүүлжэ байха гэжэ тон эли тодоор мэдүүлхэ шухала.

Нүхэд! Социализмын оронууд дэлхэйн экономикодошье улам ехэ үүргэ дүүргэдэг боложо байнхай. Социалис хани нэгэдэлэй оронууд мүнөө дэлхэй дээрэ эгээл эршэмтэйгээр хүгжэжэ байгаа экономическа хүсэн болонхой. Үнгэрһэн табан жэлэй туршада социалис нэгэдэлэй оронуудай индустри хүгжэнги капиталис гүрэнүүдэй промышленностьда орходоо дүрбэ дахин түргэнөөр хүгжэһэн байна. 1975 ондо манай хани нэгэдэлэй оронууд «Ниитэ дэлгүүрэй» оронуудайхида орходоо хоёрһоо үлүү дахин ехэ промышленна продукци үйлэдбэрилөө.

Социалис гүрэнүүдтэй **экономическа холбоо харилсаа бэелүүлхэ**, бэе бэедээ ашатай туһатайгаар, мүн социалис интернационализмын үндэһөөр тэрэниие саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ манай партиин Центральна Комитет саг үргэлжын анхарал хандуулжа байгаа юм. Энэ талаар үнгэрһэн тасал жэлдэ олон шэнэ зүйлнүүд бии болонхой.

Социалис экономическа нэгэдэлэй удаан болзорой программа 1971 ондо СЭВ-эй бусад оронуудтай хамта абаһан ушар илангаяа шухала гэжэ ЦК-гай Политбюро то[…] Миин юрын худалдаа наймаае хүгжөөхэдэ орходоо […]нуудай холбоо харилсаае тус программа үлэмжэ у[…]тада гаргана гээшэ. Энэ ямар удхатайб гэхэдэ, […] бүгэдын аша туһада байгаалиин баялигуудые х[…] ашаглаха, промышленна томо нэгэдхэмэл бүлэгүү[…] таараа бариха хэрэг болоно. Иимэ бүлэгүүд бүхы […]ша оронуудай хэрэглэмжые хангаха ушартай. Га[…] оронуудай промышленностиин предприятинууд бол[…]ли һалбаринуудай хоорондо ажал ябуулгаяа х[…] гэжэ олон жэл урид хараалһан түсэб баталагда[…] Үргэлжэдэнь хамтадхажа бэелүүлэгдэхэ программ[…] гэгдэжэ байһанай ашаар бүри мүнөө бидэнэй ажа[…]лаар харилсан ажаллалга нилээд гүнзэгырөө, али […]гаа аша туһада манай оронуудай экономико бэе б[…] олон талаар нэмэжэ хангадаг болонхой.

Худалдаа наймаан бушуу түргэнөөр хүгжөөгдэж[…] жэлэй туршада СЭВ-эй оронуудтай хэгдэдэг манай[…]даа наймаанай эрьесэ хоёрһоо үлүү дахин ехэ болоо, тэрэ ехэ тоодо — жэлэй 26 миллиард түхэригтэ хү[…]хэй.

Туйлаһан амжалтадаа түшэглэн, бидэнэр урагш[…] дахи алхам хэхэ аргатайбди. Тусхай зорилготой уд[…]зорой программануудые табижа бэелүүлхэ гээшэ у[…] зорилго болоно. Тэрэнэй ашаар элшэ хүсэнэй, т[…] гол шухала түүхэй эдэй талаар улам ехэ болож[…] эрилтэ хэрэглэмжэеэ түргэнөөр хамтаараа ханга[…] хоол болон арадай хэрэглэлэй промышленна эд […] эрилтые улам гүйсэдөөр хангаха, машина бүтээлгын […] дээшэлүүлхэ, транспортын хүгжэлтые түргэдхэхэ […]гоно. Энэ манай бэелүүлхэ ээлжээтэ ниитэ зорилгону[…]

Иимэ ехэ, шэнэ хэрэгтэ элдэб түбэг һаадай га[…]һаниинь ойлгосотой. Бидэнэр ЦК-гай пленумүүдтэ, […]бюродо өөһэдынгөө талаһаа эдэ асуудалнуудые нэгэн[…] зүбшэн хэлсээ һэмди. Гансал бэе бэедээ экономич[…]лаар ехэ ашаг олзотой зорилго тухай бэшэ, харин […] ехэ политическэ удха шанартай зорилго тухай эндэ […]нэ бшуу. Манай хани нэгэдэлэй материальна үндэһэ […] бэхижүүлхэ тухай эндэ хэлэгдэнэ. ЦК-гай Политбю[…] асуудалые эгээл иигэжэ харадаг байна. Аха дүү […]дай хамтаараа хараалһан хэмжээ ябуулганууд[…] нягтаар бэелүүлхэ гээшэ, тэдэнэй үмэнэ абаһан […] ганууде дүүргэхэ гээшэ Госпланай, министерств[…] зургаанууда, нэгэдэлнүүд болон предприятинууд[…] хүдэлмэритэй холбоотой бүхы эмхинүүдэй дүүргэх[…] уялга мүн. Манай нүхэд эдэ бүхы хэрэгүүдтэ зохих[…] салгатайгаар хандажа, социалис хани нэгэдэлэй ор[…] ажабайдалда, дэлхэйн социализмын амжалтануудта […] онсо ехэ шухала удха шанартай байһыень гүйсэд […] бэзээ гэжэ найдахыемнай зүбшөөгыт.

Аха дүү оронуудай партинуудтай **үзэл сурталай бэелүүлдэг холбоо харилсаамнай** һүүлэй жэлнүүдт[…] үргэдэбэ. Үзэл сурталай болон уласхоорондын ажа[…]гын асуудалнуудые эрхилдэг манай партинуудай х[…]рилхы хүдэлмэрилэгшэд зарим тэды бэшэ, харин ба[…]лэ саг үргэлжэ уулзадаг болонхой. Эрдэм ухаан[…] шэглэлнүүд социалис оронуудай эрдэмтэдэй хамты[…] оролдолгоор мүнөө хүгжөөгдэдэг болонхой. О[…] мэдээсэлэй органууд бологшо радио, телевидени бол[…]лэлэй талаар туһатай холбоо харилсаан тогтоогдоо. […]гэдэ манай парти бүхэндэ ябуулагдадаг суртал хүм[…]гын хүдэлмэриие һайжаруулха, хоёр ондоо социаль[…] гуулалтын үзэл сурталай тэмсэлдэ амжалтатайгаар[…]хо арга олгоно. Энэ мүнөөнэй эрхэ байдалда айхаб[…]хала, юундэб гэхэдэ, үзэл сурталай тэмсэлэй асуу[…] улам шухала болоно. Харин социализм тухай үнэн ү[…] энэ тэмсэлэй түгэс зэбсэгынь мүн.

Социализм бүри мүнөө дэлхэйн олон миллион х[…] зүрхэ сэдьхэлдэ гүнзэгы нүлөө үзүүлнэ. Тэрэ хада[…] хүнүүдтэ эрхэ сүлөө, бодото демократическа эрх[…] һайн байдал хангана, эрдэм мэдэсые үргэн арад зон[…]лан эдлэдэг болгоно, ерээдүйдөө бата найдаха үндэһ[…]но. Социализм бүхы оронуудта эб найрамдал асарна[…] эрхэ хангана, гүрэнүүдэй хоорондоо тэгшэ эрхэтэ[…]рилсаха арга олгоно, мүн эрхэ сүлөө болон бэеэ даан[…]далай түлөө тэмсэжэ байгаа арадуудай түшэг тулгуу[…]но. Харин ойрын ерээдүй сагта социализмын хизаар[…] арга боломжонуудынь, капитализмда орходоо тэрэнэ[…]тэ булюу һайн байһаниинь шэнээр гэршэлэгдэхэнь […]гүй. Илангаа социализмын үльгэр жэшээгэй улам х[…]доор гэрэлтэхын тулада КПСС аха дүү бусад парти[…] хамта бүхы хэрэгтэй юумэ саашадаашье хэхэ юм.

Хитадтай харилсаан тухай асуудал амяараа тус[…]дал болоно. Тэрэнэй мүнөөнэй хүтэлбэрилэгшэдэй […] политиканьолонхи социалис гүрэнүүдтэ дайда н[…]гөөр эсэргүү шэглүүлэгдэнхэй. Тиихэһээ байтагай […]тика дэлхэй дээрэхи эгээл хархис этэгээдүүдэй — оронуудтахи дай жүрөөдэгшэд болон түгшүүрилтэ һуларуулгын дайсадһаа эхилээд, Урда-Африкын рас[…] болон Чилиин фашис зонхилогшодто хүрэтэр — бүхы […] этэгээдүүдэй политикатай сэхэ хамжан ниилэлдэ[…] политика социалис гол ёһонууд болон нангин зорил[…] огто харша байхаһаа гадна, социализмда эсэргүү тэ[…]жэ байгаа империализмын шухала тулгууринь үнэлэ[…]лонхой.

Пекинэйхид түгшүүрил һуларуулха ябадал[…] һүргэхэ, буу зэбсэг хуряалгахагүй, гүрэнүүдэй хоор[…] бэедээ этигэхэгүй, дайсан харша мэдэрэл түрүүлхэ гэж[…] галзуугаар оролдоно, дэлхэйн дай хорото ябуулгы[…] үүсхэхые эрмэлзэн, энээнэй ашаар бэедээ ашаг олхо[…] эрмэлзэнэ. Эдэ бүгэдэ хадаа эб найрамдалда дурата[…] арадуудта ехэ аюултай, аша туһадань тон харша. […] сэрэг дай һүжэрөөхэ энэ политикада шанга харюу[…] байхабди. Совет гүрэнэй, социалис хани нэгэдэлэй, […] коммунис хүдэлөөнэй аша туһые хамгаалхабди. Мао[…]дай үзэл суртал болон политикань марксистско-ле[…] һургаалтай таарашагүй гэжэ мүнөө хэлэхэнь бага. Т[…] үзэл болон политикань манай һургаалда дайсан хар[…]лонхой.

Хитадтай харилсаха тухай асуудалаар манай парти[…] съездын тодорхойлһон хараа шугамые хэлбэришэ[…] баримтална. Энэ хараа шугамай зүб байһые ажаба[…]шэлээ. Бидэнэр маоизмтай эбсэшэгүй шанга тэмсэл[…]даашье ябуулхабди.

Гэхэтээ хамта, бусад оронуудтал адли Хитадтайш[…] сахадаа, тэгшэ эрхэтэй байха, бэе бэеынгээ бүрин[…] газар дайдын бүрин бүтэн байлгые хүндэлһэн, бэе […] дотоодын хэрэгүүдтэ оролсохогүй, хүсэ хэрэглэхэг[…] гол ёһые шууд баримталхабди гэжэ үшөө дахин мэ[…] хүсэгдэнэ. Тобшоор хэлэхэдэ, бидэнэр эбтэй этэй[…] оршолгын үндэһөөр Хитадтай харилсаагаа гүр[…] бэлэмди. Тиихэһээ байтагай, хэрбээ пекинэйхидэй […] марксизм-ленинизмдэ үндэһэлһэн политика дахин […]дэг боложо, социалис оронуудта харша хараа шэг[…]лүүлхэ ябадалһаа арсажа, социализмын дэлхэйто[…] харилсаатай байха, һанал нэгэдэхэ замда оро һаа[…] манай талаһаа зохихо ёһоор ойлгогдожо, социалис […]ционализмын гол ёһонуудтай таарууһаар СССР КНР[…] хоорондо һайн харилсаа хүгжөөхэ арга боломж[…] гэжэ бага найдамтайгаар мэдүүлхэ байнабди. […] тушаа Хитад талынхид лэ үгэеэ хэлэхэ ёһотой.

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта).

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ЭЛИДХЭЛЭЙ ҮРГЭЛЖЭЛЭЛ

(Үргэлжэлэл. Эхниинь 2-дохи нюурта).

2. Сүлөөрhэн оронуудтай холбоо харилсаагаа бэхижүүлгэ. Дэлхэйн хүгжэлтэдэ тэдэнэй үүргын дээшэлэлгэ

Нүхэд! Колониальна дулдыданаи байдалhаа сүлөөрhэн гэ... али хүгжэжэ байгаа гэгдэдэг оронуудтай Советскэ ... холбоон тоосоото үе дотор улам үргэдэн бэхижээ. ... холбооной политическэ баян удхатай болоhониинь ... шухала.

Тэдэнэй дотоодын байдалда болон уласхоорондын поли... болоhон нилээд ехэ хубилалтанууд хүгжэжэ бай... оронуудтай холбоо харилсаанаймнай бэхижэлгэдэ ту... болоhониинь дамжаггүй.

Сүлөөрhэн олон оронуудта hүүлэй жэлнүүдтэ ямар гол ...элнүүдтэй хубилалтанууд болоноб? Энэ юуб гэбэл, про...ность хүгжөөлгэдэ гүрэнэй сектортэ гол анхарал ...улагдадаг болоо, феодальна газар эзэмдэлгэ усадхаг... гадаадын предприятинууд гүрэнэй мэдэлдэ оруулагда... залуу гүрэнүүд байгаалиингаа баялигые өөhэдөө ашагла... эрхэтэй болохын түлөө тэмсэнэ, өөhэдынгөө хү... бүрилдүүлхэ гэжэ оролдоно. Тобшоор хэ..., hаад бэрхэшээлнүүдэй бии байбашье hаань, дэлхэйн ... түбида гүнзэгы түрүү хубилалтанууд болоно. Энэ түү... ехэ удха шанартай хэрэг байhаниинь ойлгосотой.

Сүлөөрhэн олон оронуудта ангиин хүсэнүүдэй илгарха ... үйлэ хэрэг үзэгдэнэ, ангиин тэмсэл шангадана. Энэ эл... маягаар үзэгдэдэг. Шэнэ түрүү хубилалтанууд социалис ...тэй араб, африкан болон Азиин оронуудай экономи... болон политическэ ажабайдалда болобо. Мүн хүгжэл... капиталис замаар саашадаа ябаhан оронуудшье бии.

Социалис уг зорилго тунхаглаhан, түрүү хубилалтануудые ... эхилhэн зарим засаг түрэнүүд болон политиче... хүсэнүүд дотоодын болон гадаадын хархис хүсэнүүдэй ... ехэ хашалта баалалтада ороhон байна. Үйлэ хэрэгүү... хүгжэhэнэй үльгэр жэшээнүүд гэбэл, hаяхан ба... үзэлтэ этэгээдүүд Индира Гандиин правительствада ... ябуулга эрхилээ, мүн Египедэй революциин социаль... болон политическэ туйлалтануудые hүйдхэн hуларуулха ... гаргагдаа.

Үгышье hаа, Анголын Арадай Республикые абажа үзэе. ...үндэлhэн энэ түрүү гүрэн гадаадын интервентнүүдэй ... тараалгада ортоо. Империализм болон Урда Африкын ...нууд — бэеэ даанхай Африкын хорото муухай дайсад ... мүн тэдэнэй туhамаршад болохо муухай үүргэ бэе дээ... даажа абаhан хүсэнүүд лэ энэ муу хэрэг эрхилнэ. Тии... бэеэ даанхай байдалаа хамгаалхын түлэдэ Анголын ... байгаа тэмсэлые бүхы дэлхэйн түрүү хүсэнүүд дэм... Харин энэ тэмсэлдэ туйлагдаhан амжалта эрхэ сүлөө ... арадуудай эрмэлзэлые хэншье хуха нуга даража ша... гэhэнэй үшөө нэгэ гэршэ баримта болоо.

Хүгжэжэ байгаа оронуудтахи орёо түбэгтэй үйлэ хэрэ... Советскэ Союзай хандалгань эли тодо, тодорхой юм. ...скэ Союз бусад оронууд болон арадуудай дотоодын хэ... оролсодоггүй. Арад бүхэнэй, орон бүхэнэй хүг... замые өөhэдөө hунган олохо нангин эрхые хүн... гээшэ ленинскэ гадаадын политикын хэлбэришэгүй ...онь мүн. Гэбэшье бидэнэр өөhэдынгөө hанамжа бо...үдые нюудаггүйбди. Хаа хаанахидал адли хүгжэжэ ... оронуудташье бидэнэр дэбжэлтын, демократи болон ...альна бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэдэг хүсэ... дэмжэдэгбди, тэдэнэртэ манай тэмсэлэй нүхэд гэж... хандадагбди.

...хэ сүлөөгэйнгөө түлөө тэмсэжэ байгаа арадуудые ма... парти дэмжэдэг, саашадаашье дэмжэхэ юм. Тинхэдээ ...скэ Союз өөртөө ямар нэгэн ашаг олзо олохо гэжэ ...доггүй, тэдэ оронуудай баялигые ашаглахые хүсэдэг... политическэ талаар тэндэ зонхилхые hэдэдэггүй, сэр...базануудые байгуулхамнай гэжэ хашадаггүй. Манай ре...люцино hэшхэл, манай коммунис үзэл бодол бидэнэй үй...эргүүдэй эшэ үндэhэн юм.

Бүри hаяхан колони гү, али колони шахуу байhан оро...ай нүлөөгэй улам ехэ болоhон ушар айхабтар ехэ удха ...тай гэжэ мүнөөнэй дэлхэйдэхи байдалhаа харагдана.

Тэдэнэй олонхидынь империализмда эсэргүүгээр тэмсэн, ...гөө политическэ болон экономическа эрхэнүүдые улам ...тэнгээр хамгаална, бэеэ даанхай байдалаа батадхахые ...нэ, арадуудайнгаа социальна, экономическа болон ... хүгжэлтые шэнэ хэмжээндэ хүргэхэ гэжэ оролдоно.

Хүгжэжэ байгаа оронуудай гадаадын политика эли бодо ...жээ. Энэ элдэб олон талаар үзэгдэнэ. Бүлэглэлнүүдтэ ...дахагүй гэhэн политическэ хараа шугам бэелүүлэгдэнэ, ... нэгэдэлэй эмхинүүд, мүн хүгжэжэ байгаа ...удай байгуулhан элдэб экономическа нэгэдэлнүүд эдэ ...элнүүдээр ажал ябуулгаяа эрхилнэ. Дэлхэйн ангиин хү...дэй мүнөөнэй тэнсүүриие хаража үзэхэдэ, сүлөөрhэн ...ууд империализмын хашалтада эсэргүүсэн тулажа ша... зүб тааруу, ондоогоор хэлэхэдэ, тэгшэ эрхэтэй эконо...ска холбоо харилсаа тогтоожо яhала шадаха болонхой ... элитэ. Эб найрамдалай болон арадуудай аюулгүй бай... түлөө нинтэ тэмсэлдэ эдэ оронууд бүри мүнөө ехэ ...эмэри оруулаа. Тэрэнь саашадаа бүри ехэ болохо ар...

...Советскэ Союз залуу гүрэнүүдэй хуулита эрмэлзэлгэнүү... империалис дарлалтаhаа гүйсэд сүлөөрхэ гэhэн, нацио... баялигаа өөhэдөө мэдэхэ гэhэн тэдэнэй шиидэмжые ... дэмжэнэ гэжэ съездын ендэрhээ үшөө дахин онсолон ...лэнэбди. **Араб оронуудтай** ямар харилсаатай байhан ...аа хэлэхэм. Үнгэрэгшэ табан жэлдэ Сиритэй hайнаар ... ойлголсодог болообди. Уласхоорондын олон асууда... түбхын түрүүндэ Дүтын Зүүн зүг тухай асуудалаар ... hанамжа баримталнабди. Хани барисаан болон хэ... холбоон тухай договор Ирактай баталhамнай шухала ... хэрэг боложо, энээнэй үндэhөөр манай харилсаан хүг... байна. Алжиртай, Урда Йементэй холбоо харилсаа... ...гырэн үргэдэнэ. Совет-Ливиин холбоо хүгжөөхэ ... нилээд ехэ юумэн хэгдээ. Палестиные сүлөөлхэ эм... нүхэд ёhоной холбоон тогтоогдонхой.

Совет-Египедэй харилсаае муудхааха гэжэ hүүлэй үедэ ... тускай хүсэнүүд үсэд нэтэрүүгээр оролдоно. СССР ...хэлэбэл, бидэнэр харилсаагаа улам бэхижүүлхэ гэhэн ...тамда хододоо үнэн сэхэ байхабди. Энэмнай СССР ... хоёрой хоорондо баталагдаhан хани барисаан болон ... харилсаан тухай договорто бэелэн харагдаhач байна. ... договор гансал манай оронуудай бэшэ, харин бүхы араб ... аша туhада тааруу, удаан сагта бэелүүлэгдэхэ ха... үндэhэ hуури мүн гэжэ тоолонобди.

Израилиин добтолгын хойшолонгуудые усадхахын түлөө ... арадуудай эрхилжэ байгаа тэмсэлдэнь Советскэ Союз ...бхы жэлнүүдтэ шууд дэмжэлтэ үзүүлжэ байгаа юм. ... орон булимтарагшадта эсэргүү тэмсэдэг оронуудай— ..., Сириин, Иракай сэрэгэй хүсэ шадалаа бэхижүүл... ...гэнь туhаламжа үзүүлээ hэн. 1973 оной октябрьда ...н дайнай харуулhанай ёhоор, аша үрэ ехэтэй туhалам...үүлэгдэhэн байгаа. Бидэнэр арабуудай политическэ ...ые ООН-дошье, тэрэнhээ ондоо тээшье дэмжэдэг бай...

Дүтын Зүүн зүгтэ мүнөө дайн болоногүй. Гэбэшье тэндэ эб найрамдалшье үгы, тииhээ тиитэрээ нажам номгон байдал үгы. Тиин сэрэг дайн тэндэ дахин соробхилон hүжэрхэгүй гэжэ хэн хэлэжэ зүрхэлхэб. Булимтаран абаhан газартаа Израилиин арминуудай байгаа сагта иимэ аюул үгы болохогүй. Өөрынгөө газар нютагhаа намнагдаhан олон мянган палестинынхидэй хуулита эрхэнүүдhээ хаhаrданги байжа, хэлэшэгүй муу эрхэ байдалда ажаhууга сагта, Палестинын араб арадай өөрынгөө национальна гүрэниие байгуулха аргатай болоогүй сагта дайнай аюул тэндэhээ үгы болохогүй. Дүтын Зүүн зүгтэ бата бэхи эб найрамдал тогтоохын тулада, мүн эндэхи бүхы гүрэнүүдэй аюулгүй байдалые, тэдэнэй бэеэ даанхай байха хүгжэхэ эрхые лаб найдамтайгаар хангаха шухала. Хара аминдаа олзотой зорилго дүүргэхые эрмэлзэн, Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал гуримшуулха хэрэгые политическэ наадан болгоhон хүнүүд, бага сагын зүйлнүүдээр амяараа бэе бэетээ үгээ ойлголсоhон баримтые hамбаашалан, бодото шиидхэбэри абаха сагые хойшолуулхые, үгышье hаа, тэдэниие огтолон шиидхэхэгүйе оролдогшод бэе дээрээ ямар ехэ харюусалга абажа байhаниинь элитэ.

Советскэ Союз тухай хэлэбэл, тэрэ тус асуудалаар хэлбэришэгүй, бүтэмжэтэй hайн hанамжа баримталдаг. СССР Женевскэ конференциин түрүүлэгшэнэрэй нэгэниинь байhан тула, тус хёмороое бодото hайнаар гуримшуулха гэhэн бүхы хүсэлэл оролдолгонуудта хабаадалсахаар бэлэн. Дүтын Зүүн зүгэй бүхы оронуудай аюулгүй байдал болон хилэнүүдэйнь сиiроо хүртэшэгүй байха лаб бата хангамжые ООН-ой хэмжээгээр гү, али уласхоорондын ондоо нэгэн үндэhөөр бэелүүлэлсэхээр бэлэмди. Иимэ бата найдамжа хангалгада СССР США хоёрhоо гадна, мүн Англи Франци хоёр хабаадалсаха ёhотой байгаа гэжэ бидэнэр тоолонобди. Энэнь тус хэрэгтэ туhал болохо байгаа.

Бидэнэр Дүтын Зүүн зүгэй бүхы оронуудтай харилсаагаа хүгжөөхэ эрхэ байдал байгуулхые оролдодогбди. Тэндэхи ямар нэгэн орондо дурагүй байха үзэл манда үгы. Мүн тус нютагуудта буу зэбсэг түргэнөөр бүтээхэ ябадалые болюулха гэhэн асуудал шиидхэлгэдэ хабаадалсахаар бэлэмди. Гэбэшье энэ асуудалые Дүтын Зүүн зүгтэхи бүхы байдалые гуримшуулха хэрэгтэй нягтаар холбохо шухала. Хэрбээ ниитэ гуримшуулгын туйлагдаадүй байтар, тэрэ асуудалые шиидхээ hаа, булимтарагша болон тэрээнhээ хохидогшодые адляар хараhан ябадал болохо байна.

Азиин гүрэнүүдтэй жиирэй hайн, харин боломоор газартань хани барисаата харилсаа тогтоолгодо тоосоото үедэ ЦК ехэ анхарал хандуулаа.

Индитэй олон талаар холбоо харилсаатай байhан тухайгаа түбхын түрүүндэ хэлэхэ хэрэгтэй. Энэ агууехэ оронтой хани барисаатай байха гээшэ онсо удха шанартай гэжэ бидэнэр тоолодогбди. Үнгэрhэн табан жэлэй туршада Совет-Индиин харилсаан шэнэ шатада хүргэгдөө. Эб найрамдал, хани барисаан болон холбоо харилсаан тухай договор манай оронуудай хоорондо баталагдаа. Тус договорой манай хоёр талын холбоондо айхабтар ехэ удха шанартай байhаниинь, Урда Азида болон тэрэ түби дээрэ бүхы дээрэнь тус договорой тогтонижуулхы удха шанартай байhаниинь богонихон саг соо элеэр харагдаба.

Индиин Республикатай политическэ болон экономическа нягта холбоо харилсаатай байха гээшэ манай баримталдаг саг үргэлжын хараа шэглэл мүн. Совет хүнүүд Индиин эб найрамдалда дуратай гадаадын политикада, бэрхэтэй хэсүү социально-экономическа зорилгонуудые шиидхэхын түлөө оронойн түрүү хүсэнүүдэй эрхилжэ байгаа эрэлхэг тэмсэлдэ талархан, тэрээнhээ байтагай hаналаа нэгэдэлгын мэдэрэлтэйгээр хандадаг юм. Энэ тэмсэлдэ гүйсэд амжалта туйлахыень бидэнэр Индиин арадта, правительстводань хүсэнэбди.

Урда Азиин асуудалнуудта Советскэ Союзай зүбөөр хандадаг байhыень үйлэ хэрэгүүдэй ябаса харуулаа. 1971 ондо Инди Пакистан хоёрой хоорондо үзэгдэhэн сэрэгэй хёморолой болюулагдахые, дэлхэйн энэ хубидахи гүрэнүүдэй хоорондо жиирэй hайн харилсаанай тогтохо тээшэ шухала хубилалтын болоhые бидэнэр амаршалан, hайшаагаа hэмди. Энэ hайн үйлэ хэрэгтэ шадаха зэргээрээ тупалаа hэмди гэжэ сэдьхэлээ ханангяар тэмдэглэнэбди.

Азиин гүрэнүүдтэй харилсаан тухайгаа хэлэхэ зуураа, манай hайн хүршэ Афганистаниие нэрлэн хэлэхэ хэрэгтэй. Бэе бэеынгээ хэрэгтэ оролсохогүй, добтололсохогүй гэhэн аяар табин жэлэй урда баталагдаhан договороо hаяхан дахин hунаагаабди. Турцитаи гол түлэб экономическа талаар харилсаатай байhанаа, hаянай политическэ талааршье холбоо харилсаатай боложо байнхайбди.

Азиин түби дээрэ амгалан, аюулгүй байдал тогтоохо замуудые бэдэрэлсэхэ, эндэ тэгшэ эрхэтэй холбоо харилсаа хүгжөөхэ хэрэгтэ Советскэ Союз саашадаашье эдэбхитэйгээр хабаадалсахаар бэлэн байна. Бидэнэр хоёр талын болон олон талын холбооной үндэhөөр саашадаашье энэ шэглэлээр ажал ябуулгаяа эрхилхэбди. Азида бата бэхи эб найрамдал, аюулгүй байдал тогтоохо, тэдэниие хамтын хүсөөр хангаха гэhэн хүсэлэнтэйгөөр оруулагдаhан бүхы дурадхалнуудые тон анхаралтайгаар хаража үзэхөөр бэлэмди гэжэ бидэнэр тус асуудалаар нэгэнтэ бэшэ hанамжаяа хэлэхэдээ, онсолон тэмдэглэhэн байнабди.

Африкын гүрэнүүдтэй хани барисаата холбоо саашадань хүгжөөхын тулада тоосоото үедэ бага бэшэ юумэн хэгдээ. 70-аад онуудай түрүүшын хахадта тус түбиин газар дээрэ колониальна байгуулалтые hандаргалгын түгэсхэлэй шата эхилhэн байна. Бэеэ даанхай байдалайнгаа түлөө олон жэлдэ баатар габьяата тэмсэл эрхилhэн Гвиней-Бисау болон Ногоон хушуунай аралнуудай, Мозамбик болон Анголын арадуудай илалтые совет коммунистнууд халуунаар амаршална. Эдэ арадуудтай КПСС хододоо hаналаа нэгэдэнги байжа, тэмсэжэ байhан патриодуудта али бүхы дэмжэлгэ үзүүлдэг байгаа. Харин мүнөө манай гүрэнүүдэй хоорондыншье харилсаан үнэн зүрхэнэй, хани барисаанай, үгээ ойлголсолгын үндэhөөр тогтоогдожо байhандань баяртайбди.

Манай үнинэй нүхэд бологшо Гвинейн Республика болон Конгын Арадай Республикатай үнгэрhэн жэлнүүдтэ манай холбоон бэхижэжэ үргэлжэлөө. Сомалиин Демократическа Республикатай тогтоогдоhон нягта харилсаае хани барисаан болон холбоо харилсаан тухай тэрээнтэй баталагдаhан договор улам бата бэхи болгобо. Африкын эгээн томо орон бологшо Нигеритэй hайн харилсаамнай улам үргэдөө.

Хани барисаагаа улам хүгжөөн бэхижүүлхые үнэхөөрөө эрмэлзэhэн гүрэнүүдтэй улам бата бэхи харилсаатай болохын тулада бүхы хэрэгтэй шухала ябуулга хэхэбди. Колониальна байгуулалтын hандаргагдаhанhаа уламжалан мүндэлhэн олонхи гүрэнүүдтэй бидэниие нэгэдхэдэг зүйл гэхэдэ, бидэ бүгэдэ эб найрамдал болон эрхэ сүлөөе гүнзэгыгөөр дэмжэдэгбди, али бүхы янзын булимтаралга болон эзэрхэлгые, нэгэ ороной нүгөөдэеэ мүлжэхэ, дарлаха ябадалые үзэн ядадагбди. Үндэhэн шухала эдэ асуудалнуудаар бидэнэрэй нэгэ hанамжатай байха гээшэ манай хани барисаанай саашадаа батажан hалбарха үрэ ехэтэй баян үндэhэ hуури мүн!

3. Капиталис гүрэнүүдтэй харилсаа хүгжөөлгэ

...питалис гүрэнүүд тушаа манай политикын гол шуха... гэбэл, амгалан ёhоор зэргэ оршон байха гол ёhонуу... бэхжүүлхын түлөө, бата бэхи эб найрамдалай түлөө, ... шэнэ дайнай аюулые hуларуулхын түлөө, тиигээд ... бүримhэн усадхахын түлөө тэмсэл мүн байгаа, ... hүүлэй табан жэлэй туршада энэ талаар горитой... дэмжалта туйлагдаа гэжэ тэмдэглэжэ болоно.

«Хүйтэн дайнhаа», хоёр дэлхэйн аюултай можо болоод ... оршон байдалhаа түгшүүрилэй hуларалгада дабшан ... нэн түрүүн дэлхэй дээрэхи хүсэнүүдэй тэнсүүриин ...антай холбоотой юм. Зүгөөр дайн сэрэгэй эрмэг дээ... байха бэшэ, харин арсалдаата асуудалнууд тушаа ...део хэхэ, урда урдаhаа зүришэлдэн тулалдаад байха ... харин амгалан ёhоор хани харилсаа байгуулха ябадал ... зүб хэрэг гэжэ хүнүүдэй, илангаяа гүрэнүүдэй полити... хүтэлбэрилдэг хүнүүдэй зүгhөө ойлгон дадахын тула ехэ ... оролдолго гаргагдаха баатай болоо hэн.

Манай парти уласхоорондын аюулгүй байдалые бэхи... талаар бодото ажал ябуулгынгаа гол зорилгонуудые ... табика, XXIV съезд дээрээ тэрэнээ Эб найрам... программа болгон соносхоhон ушарынь ехэ үүргэ дүүр... Ниитын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй амга... ёhоор зэргэ оршолгын үндэhэ hууридa түшэглэдэг Совет ... гадаадын түрүүшын политическэ алхамууд, В. И. Ле... хэлэhэнэй ёhоор, дэлхэйн арадуудта «Бэрхэшээл... дайн сэрэгэй hандаралhаа, аюулhаа гараха гансал ... зүб замые заажа үгэhэн байна» (В. И. Ленин, ЗГС, т. 45, ... 193). Энэ үндэhэ hуурида хэлбэришэгүйгөөр түшэг..., манай парти Ленинэй hургаалые хүтэлбэри болгожо, мүн эб найрамдалда дуратай гадаадын политикын 50 жэлэй дүршэлhөө эхи абан, XXIV съезд дээрээ Эб найрамдалай программые соносхоhон бэлэй. Энэ программа болбол «хүйтэн дайе» усадхаха зүб зам заагаа, дайнай аюулhаа амгалан ёhоор хани харилсаа байгуулгада орохо тэмсэлэй тодорхой зорилгонуудые табяа.

Энэ программын тон шухала ба зүб байhыень ажабайдал баталаа. Бүгэдэ ниитын эб найрамдал үшөө хүсэдөөр баталагдаагүйшье hаань, иигэжэ бата найдамтайгаар хэлэхэ эшэ үндэhэн манда бии: бата бэхи эб найрамдал туйлаха ябадал гансашье hайн hанаанай хүсэлэл бэшэ, харин бодото дээрэнь бэелүүлмээр зорилго гэжэ уласхоорондын оршон байдалые hайжаруулhан ушар үнэмшэстэйгөөр гэршэлжэ үгэнэ. Энэ зорилгые шиидхэхын тула хүсэеэ гамнангүй хүдэлхэ хэрэгтэй, тиигэхэ шухалашье!

Эб найрамдалай программые бодото дээрэнь бэелүүлхэ талаар манай партиин хэhэн хүдэлмэриин тодорхой шэглэлнүүд тушаа тогтохыемни зүбшөөгыт.

Нэн түрүүн **Европо** тухай. Түгшүүрилтэ байдал hуларуулхэ, эб найрамдал бэхижүүлхэ шэглэлнүүдэй хубилалта эндэ илангаяа эли тодо юм. Энэ юрын ушар бэшэ. Европодо социализмын байдал, социалис гүрэнүүдтэй таарaлдуулагдаhан политикын нүлөөн ехэ хүсэтэй. XXIV съезд иимэ зорилго табяа hэн: дэлхэйн хоёрдохи дайнай hүүлээр эндэ тогтоhон газар хилэнүүдэй, политическэ бодото байдалай үрэ дүнгүүдые мэдэрhэнэй үндэhэ hуури дээрэ Европын аюулгүй байдалые хангаха. Иимэ шэглэлээр манай ЦК ажалаа ябуулhан байна.

Иимэ үндэhэ hуури дээрэ **Францитай** Советскэ Союзай, социалис бусад оронуудай хани харилсаан амжалтатайгаар хүгжөө. Президент де Голль гэгшэтэй хөөрэлдэhэн сагhаа хойшо дээдэ зэргын совет-француз хөөрэлдөөнүүд заншалта болоо. Хэдэ хэдэн уулзалгануудай үедэ — түрүүшээр президент Помпиду, hүүлээрнь президент Жискар д'Эстэн гэгшэтэй — гадаадын политическэ хэдэ хэдэн асуудалнуудай талаар хоёр оронуудай хараа бодол дүтэ болоо, совет француз элдэб талын холбоонууд, уулзалганууд эдэбхижээ. Эдэ бүгэдэ француз арадай зүгhөө, Франциин политическэ олон партинуудай зүгhөө үргэн дэмжэлгэдэ хүртөө. Францитай байгуулhан харилсаагаа бидэнэр үндэрөөр сэгнэнэбди, тиигээд тэрээнтэй зүбшэлдэхэ, хани харилсаа байгуулха хэрэгые бүри үргэдхэхөөр бэлэмди.

1970 оной договорой үндэhөөр, Совет—Баруун Германи хоёрой харилсаанда ехэ хубилалта болоо. Эдэ харилсаанууд гуримшаа, тиихэдээ нэгэн шухала үндэhэ hуури дээрэ — Европын мүнөө байhан хилэнүүдые эбдэхэ эрилтэhээ арсаhан үндэhэ hуури дээрэ эдэ харилсаанууд тогтоо. Мүнөө ФРГ — ажал хэрэгэй талаар бидэнэрэй бэе бэедээ ашатай туhатай харилсаа тогтооhон баруун оронуудай нэгэн болонхой. Ореандда, Бонндо канцлер Брандтай хэhэн манай хөөрэлдөөнүүд, мүн канцлер Шмидт болон президент Шеель гэгшэтэй Москвада болоhон хөөрэлдөөнүүд бэе бэеэ ойлголсолгые hайжаруулаа, экономикын, мүн бусад hалбаринуудаар ФРГ-тэй хани харилсаа тогтоохо ябадалые урагшатай болгоо.

Баруун Берлинтэй холбоотой асуудалые гуримшуулха хэрэг орёо асуудалнуудай нэгэн болоо hэн. Энэ город тушаа түгшүүрилтэ байдал тохёолдожо, Европодохи оршон байдалые хүлгүүлдэг байhаниинь мэдээжэ. Зүгөөр 1971 оной намар дүрбэн гүрэнүүдэй баталhан хэлсээн, ГДР-эй, ФРГ-гэй правительствануд болон Баруун Берлинэй сенадай хоорондо хэдэ хэдэн асуудалнуудаар туйлагдаhан хэлсээнүүд болон үгээ ойлголсоhон ушар түгшүүрилтэ байдалые гол түлэб hуладхажа шадаа. Энэ асуудалай талаар США-тай, Францитай, Англитай харилсаhан ушарые сэгнэнэбди. Баруун Берлинэй арсалдаа гаргадаг гуламта болохоёо болижо, эб найрамдалай ба түгшүүрилэй hуларха зохид hайн арга нүхэсэл болохынь тула эрхэ байдал байгуулагданхай. Гансал бүхы талануд бодото дээрээ туйлагдаhан хэлсээнүүдээ хүндэлхэ зэргэтэй. Теэд энэ талаар хабаадагша заримашуулай зүгhөө бүхы юумэнэй хэгдэдэггүй байhаниинь гэмшэлтэй. Хэлсэhэн юумэеэ нарин нягтаар бүхыдэнь дүүргэхэ гэжэ оролдохо ёhотойбди. Баруун Берлинэй амгалан, гуримтай байхынь түлөө Советскэ Союз оролдохо байна.

Баруун Европын оронуудтай манай харилсаануудые бүхы дээрэнь hайн гэжэ сэгнэхэ хэрэгтэй. Энэ ушар мүн Англитай, Италитай хэгдэhэн харилсаануудта хабаатай юм. Финляндитай заншалта hайн хүршэ ёhоной харилсаагаа, Скандинавиин оронуудтай, Австритай, Бельгитэй, Баруун Европын бусад гүрэнүүдтэй холбоогоо үндэрөөр сэгнэхэ зуураа, саашадань хүгжөөхые, баяжуулхые эрмэлзэнэбди. Португалитай харилсаагаа hэргээн байгуулга, тэрэшэлэн Грецитэй харилсаа hайжаруулха ябадал энэ түби дээрэхи политическэ оршон байдалда ехэ ба hайн хубилалтануудай болоhые тодорхойлно. Юрэнхыгөөр хэлэхэдэ, социалис оронуудтай харилсаагаа үргэнөөр гуримшуулха ябадалhаа хажуу тээ Баруун Европын нэгэшье гүрэн үлөөгүй ха.

Нүхэдүүд! Европодо түгшүүрилтэ байдал hуларуулхын, бата бэхи эб найрамдалай аша туhада **ниитэ Европын зүблөө** зарлажа, амжалтатайгаар үнгэргэхые КПСС-эй XXIV съезд уряалаа hэн. Энэ мүнөө бодото дээрээ бэелүүлэгдээ. Нёдондо жэлэй августда Хельсинкидэ Европын 33 гүрэнүүдэй, тэрэшэлэн США ба Канадын хүтэлбэрилэгшэд зүблөөнэй түгэсхэхы документ доро гараа табяа hэн. Энэ зүблөөнэй хүдэлмэри хоёр жэл үргэлжэлөө, харин тэрээндэ политическэ бэлэдхэлынь — арбан жэл үргэлжэлөө hэн.

Туйлагдаhан үрэ дүнгүүдынь гаргашалагдаhан хүсэ шадалые харюулаа. Тогтоhон хилэнүүдэй эбдэршэгүйе зүблөөндэ хабаадагшад хамтаараа баталаа. Гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаанай гол ёhонууд зохёогдоо, эдэ гол ёhонууд уг удхааараашье, сэхэ заабаряараашье амгалан ёhоор зэргэ оршон байлгын эрилтэнүүдтэ бүрин харюусана. Тиимэ дээрэhээ бүхы энэ түби дээрээ эб найрамдал байгуулха, бэхижүүлхэ hайн эрхэ нүхэсэлнүүд байгуулагдаба гээшэ.

Зүблөөнэй үрэ дүнгүүд ерээдүй тээшэ зорюулагданхай. Хэдэ хэдэн бүхэли hалбаринуудай талаар — экономико, наука болон техникэ, соёл культура болон мэдээсэл ба тус тус хүнүүдэй уулзалгануудые хүгжөөхэ талаар амгалан ёhоной хани харилсаа байгуулха хараа бодолнууд тодорхойлогдоо. Гүрэнүүдэй хоорондо этигэл найдабаря бэхижүүлхэ, тэрэ тоодо сэрэгэй талааршье, зарим тэды хэмжээнүүд хараалагдаа. Мүнөө гол шухала юумэн гэхэдэ, Хельсинкидэ зүбшөөгдэhэн бүхы гол ёhонуудые, хэлсээнүүдые бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ ябадал болоно. Советскэ Союз имагтал нимэл зорилготойгоор ажал ябуулгаяа эмхидхэнэ, саашадааашье иигэжэл эмхидхэхэ юм. Шухала хэдэ хэдэн hалбаринуудай талаар ниитэ Европын хани харилсаа хүгжөөхэ талаар зарим тэды дурадхалнуудые бидэнэр hаяхан оруулаа hэмди. Энэ талаар бидэнэр саашадаашье хүсэл оролдолгоёо гаргажа байхабди. Ниитэ Европын зүблөөндэ хабаадаhан бусад бүхы хабаадагшадhаа иимээр лэ хандахыень бидэнэр хүлеэнэбди.

Тиимэ дээрэhээ Европодо амгалан ёhоной харилсаануудые байгуулха талаар туйлалта бии, тинхэдээ, нүхэдүүд, бага бэшэ туйлалта бии гээшэ.

Зүгөөр энэ талаар муу зүйлнүүдые харангүй байжа шадахагүйбди. Тусхайлбал, Кипрэй асуудал мэтэ тиимэ орёо, түгшүүрилтэ байдалай аюултай гуламта Европодо үшөөл байhаар. Кипртэхи хоёр общинануудай аша туhые, эрхэнүүдые бодомжотойгоор хараадаа абалга — Кипрэй республикын бэеэ даанхай байдалые, бүрин эрхыень, газар хилэнүүдэйнь эбдэршэгүй байлгые хэлсээнгүйгөөр хүндэлхэ ба кипрнодуудта гадаада талаhаа харша шиидхэбэринүүдые баадхаха hэдэлгэ гаргахагүй ябадал — эб найрамдалай, Европодо аюулгүй байдалай, амгалан байдалай аша туhада энэ шанга асуудалые гуримшуулха арга олгохо гэжэ бидэнэр этигэнэбди.

Европын хэдэ хэдэн капиталис гүрэнүүдтэй манай харилсаануудта өөрсэ орёо зүйлнүүд бии. Тэдээнэй шалтагаан гэхэдэ, эдэ гүрэнүүдэй нүлөө ехэтэй бүлэг хүнүүдэй зүгhөө «хүйтэн дайнай» бодомжоhоо арсаха дурагүй байhан ба бусад гүрэнүүдтэй бэе бэедээ ашатай туhатай хани харилсаа байгуулха, тэдэнэй дотоодын хэрэгтэ хамааралсахагүй политика шууд сэхээр ябуулха дурагүй байhан ушар болоно ха.

Жэшээлхэдэ, ФРГ-дэ социалис, оронуудтай харилсаа гуримшуулха хараа шугам үhөөгөө абаха тала баримталдаг баруунай хүсэнүүдэй зүгhөө добтолуулагдажа байдаг юм. Тиимэ добтолго Бонной правительствын политикын зарим шэглэлнүүдтэ нүлөө үзүүлнэ гээшэ ха. Баруун оронуудта олонниитэдэ мэдээсэл хүргэдэг зэбсэгүүдэй ехэнхи хубинь бэе бэедээ этигэлсэхэ ябадалда, уласхоорондын хани харилсаа бэхижүүлгэдэ туhалхаhаа байтагай, социалис оронуудта этигэхэгүй, харша ябадал hүжэрөөхые оролдоно. Зарим нэгэшүүл Хельсинкидэ баталагдаhан түгэсхэхы документын удхые хооhоруулжа, хазагайруулхые hэдэнэ, социализмын оронуудай дотоодын хэрэгтэ хамааралсахын тула, «хүйтэн дайнай» маягаар коммунизмда, совет орондо харша худал хуурмаг үгэ тараахын тула халхабша болгон, энэ документые хэрэглэхые hэдэнэ.

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, Европодо үнэхөөрөө бата бэхи эб найрамдал туйлахын түлөө, түгшүүрилэй hуларалгын бусалтагүй байхын тула үшөө ехээр, үшөө оролдосотойгоор тэмсэхэ шухала. Советскэ Союз аха дүү социалис гүрэнүүдтэй, Европодохи эб найрамдалда дуратай, зүб бодолтой бүхы хүсэнүүдтэй нягта холбоо барисаатайгаар тиимэ тэмсэл ябуулжа байха юм. Нүхэдүүд, манай урда агууехэ уг зорилго табяатай: бата бэхи эб найрамдал болбол Европын бүхы арадуудай юрын лэ ажаhуудал болохо ёhотой.

Нүхэдүүд! Дэлхэйн шэнэ дайнай аюулые hуларуулгада, эб найрамдал бэхижүүлгэдэ капиталис дэлхэйн эгээн томо орон — **Америкын Холбоото Штадуудтай** байгуулhан манай харилсаанда hайн тээшээ болоhон эрьелтэ шиидхэхы удха шанартай байгаа. Энэ ушар хадаа уласхоорондын оршон байдалые бүхыдэнь, тэрэ тоодо Европодохи байдалые hайжаруулгада туhалhаниинь дамжаггүй. США-тай харилсаагаа hайжаруулха зорилгодо бидэнэр, XXIV съездын заабаритай ажал ябуулгаяа хүсэдөөр зохилдуулан, тон ехэ анхарал хандуулаабди.

США-гай президент байhан Никсонтэй Москвада, мүн Вашингтондо болоhон хөөрэлдөөнүүдэй hүүлээр, тиигээд Владивостогто, Хельсинкидэ президент Фордтой болоhон уулзалгануудай hүүлээр хоёр оронуудай хоорондо амгалан, адли тэгшэ эрхэтэй харилсаануудые хүгжөөхэ тухай Советскэ Союзай ба Америкын Холбоото Штадуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хоорондо шухала ойлголсолго туйлагдаа hэн. Совет-американ олон тоото договорнууд, хэлсээнүүд болон бусад документнүүд дотор эдэ бүгэдэ баталагдаhан байна. Тэдээнэй дундаhаа эгээн шухалань гэбэл, «Совет Социалис Республикануудай Союзай ба Америкын Холбоото Штадуудай хоорондохи харилсаануудай үндэhэ hуури», ядерна дайе зайсуулха тухай хэлсээн ба стратегическэ буу зэбсэг хизаарлаха тухай хэдэ хэдэн договорнууд болон хэлсээнүүд мүн болоно. Эдэ документнүүдэй гол шухала удха шанарынь юуб? Эдэ документнүүд хамтадаа амгалан ёhоор зэргэ оршолгын гол ёhонуудта түшэглэн, СССР ба США-гай хоорондо бэе бэедээ ашатай туhатай хани харилсаа хүгжөөхын тула томо политическэ, эрхэ хуулиин үндэhэ hуури байгуулаа. Тэдэнэр ядерна дайнай ушарха аюулые зарим зэргээр бага болгоно. hүүлэй табан жэлэй туршада совет-американ харилсаануудай хүгжэлтын гол дүн гэжэ имагтал энээниие бидэнэр харанабди.

США-тай байгуулhан манай харилсаанууд ерээдүйн hайн арга боломжотой юм. Тинхэдээ суг байгуулhан энэ бодото үндэhэ hуури дээрэ хүгжэхэ зэргээрээ, хоёр гүрэнүүдэй ангиин ондо ондоо мэдээжэ шэнжэтэй, ондо ондоо үзэл сурталтай байhаншье hаань, арсалдаануудаа, ондо ондоо hанал бодолоо хүсөөр бэшэ, заналтын, буу зэбсэгээр айлгахын аргаар бэшэ, харин амгалан ёhоной политическэ аргаар шиидхэхэ гэhэн хамтаараа байгуулhан бодото үндэhэ hуури дээрэ хүгжэхынгөө зэргээр энэ арга боломжо бии боложо байха юм.

hүүлэй жэлнүүдэй туршада США-тай манай харилсаанууд олон шэглэлтэйгээр хүгжэнэ. Делегацинуудаа андалдалга, тэрэ тоодо парламентска делегацинуудаа андалдалга, мүн соёл культурын талаар халан абалсалга эдэбхижээ. Экономико, наука, техникэ болон соёл культурын элдэб янзын hалбаринуудаар бэе бэедээ аша туhатай хани харилсаа хүгжөөлгые хараалhан совет-американ олон хэлсээнүүд баталагдаа. Тэдэнэй олонхинь хүсэндөө орожо, хоёр таладаа бодото, ашатай туhатайгаар, гол шухалань гэхэдэ, совет болон американ арадуудай бэе бэеэ ойлгохо хэрэгтэ ашатай туhатайгаар бэелүүлэгдэжэ эхилээ.

hүүлэй жэлнүүдэй үедэ совет-американ харилсаанууд бүхыдөө hайнаар хүгжөөшье hаа, бага бэшэ удха шанартай хэдэ хэдэн эрхэ нүхэсэлнүүдhээ дулдыдажа, орёо болоно. Энэ хүгжэлтэдэ СССР-тэй харилсаа hайжаруулхые хүсэдэггүй, бүхыдөө уласхоорондын түгшүүрилтэ байдалые hуларуулхые хүсэдэггүй США-дахи нүлөө ехэтэй хүсэнүүд hаад хэхые эрмэлзэнэ. Тэдэнэр Советскэ Союзай политикые буруугаар харуулна. «Совет аюул» гэhэн худал үгэ хэрэглэжэ, США-да, мүн НАТО-до буу зэбсэг бүри түргөөр гаргахые уряална. Манай дотоодын хэрэгтэшье хамааралсаха hэдэлгэнүүдэй гарапаниинь мэдээжэ. Энэ ушар худалдаа наймаанай талаар манда харша хэмжээнүүдые США-да абаhан ушартай холбоотой юм. Бидэнэр энээнтэй эбсэжэ шадахагүйбди, эбсэхэгүймнай мэдээжэ. Энэ хадаа Советскэ Союзтай хөөрэлдөө хэхэ хэлэн бэшэ. Мүнөө энэ ушар бүгэдэндэ мэдээжэ гэжэ hананаб.

Арадуудай эрхэ сүлөөдэ, аюулгүй байдалда аюултай, мүлжэлгын, хархис хүсэнүүдтэй эбсэжэ, тэдэнэй дотоодын хэрэгтэ будүүлигээр хамааралсаха гэhэн Вашингтоной ябуулдаг политикатай харилсаануудаймнай орёо болоhониинь холбоотой юм. Энэ нюуса бэшэ. Иимэ ябуулгануудта бидэнэр эсэргүүсэдэгбди, саашадаашье эсэргүүсэхэбди. Гэхэ зуура үшөө дахин иигэжэ тэмдэглэхэмни: хоёр арадуудай, газар дэлхэй дээрэ эб найрамдалай хэрэгэй аша туhада туйлагдаhан хэлсээнүүдэй, даажа абаhан уялгануудай уг удхын ба тэдэниие наринаар сахиhанай ёhоор, совет-американ харилсаануудые саашадань hайжаруулха хараа шугамые Советскэ Союз бэелүүлхые батаар хүсэнэ.

Канадатай манай байгуулhан харилсаанууд удхаараа бүри баян боложо байна: энэ талаар муу бэшэ хараа түсэбүүд бии гэжэ бидэнэр тоолонобди. Латиин Америкын оронуудтай холбоо барисаамнай элитээр үргэдөө. Политическэ талаараа бэеэ даанхай байдалаа бэхижүүлхэ, экономическа талаараа бэеэ даанхай байха гэhэн эдэ оронуудай эрмэлзэлгые бидэнэр дэмжэнэбди, уласхоорондын байдалда тэдэнэй дүүргэдэг үүргын ехэ болоhониие амаршалнабди.

Японтой байгуулhан манай харилсаануудай хүгжэлтэ юрынхидөө hайн шэглэлтэй юм. Советскэ Союз Японтой үргэн ехэ наймаа хэнэ. Тэрээнтэй экономическа талаар бэе бэедээ ашатай туhатай хэдэ хэдэн хэлсээнүүд баталагдаа. Политическэ, ниитын ажал ябуулагшадай уулзалганууд горитойхоноор эдэбхижээ, соёл культурын холбоо барисаанууд ургана. Зүгөөр амгалан ёhоор гуримшуулгын асуудалнуудтай холбоотой хэмжээнүүдые бэелүүлгэдэ Японда зарим нэгэшүүл гадаада талаhаа сэхэ жүрөөдэгдэн, СССР-тэ үндэhэгүй, хуулита бэшэ эрилтэ табихые hэдэнэ. Энэ хадаа hайн хүршэ ёhоной харилсаа дэмжэлгын зам бэшэ гэжэ мэдээжэ aаб даа. Совет-япон харилсаануудта hайн, хүршэ ёhоор, хани ёhоор харилсаа байгуулга хуули болохо ёhотой гэжэ бидэнэр тоолонобди. Энээндэ эрмэлзэнэбди. Совет-японой hанал бодолой илгаануудhаа олзо оложо эдихэ гэhэн хүнүүдэй зүгhөө Япониие тэдээндэ тааруу замда түлхин оруулха гэhэн hэдэлгэдэнь Япон орохогүй бэзэ гэжэ найдажа байhанаа мэдүүлхые хүсэнэб.

Уласхоорондын оршон байдалые hайжаруулга **экономическа, научно-техническэ, соёл культурын хани харилсаа нэргээн байгуулхын тула** hайн эрхэ нүхэсэл байгуулаа.

Тоосоото үеын туршада капиталис оронуудтай СССР-эй байгуулhан экономическа, научно-техническэ холбоонууд горитойхоноор ургаа, шанарайнгаа талаар хубилаа. Энээн тушаа би тодорхойгоор доро тогтохоб.

Үнгэрhэн табан жэлэй туршада харин оронуудтай манай соёл культурын талаар андалдаануудай хэмжээн нэгэ хахад дахин шахуу ургаа.

Эдэ бүгэдэ хадаа, нүхэдүүд, түгшүүрилэй hуларалгые бодото дээрэнь бэелүүлхэ, арадуудай хоорондохи амгалан ёhоной холбоо барисаа хүгжөөхэ талаар манай партиин юрэнхы хүдэлмэриин шухала hалбари мүн.

КПСС-эй ЦК-гай, Советскэ правительствын гадаадын политическэ ажал ябуулгын гол шэглэлнүүдэй нэгэн гэхэдэ, эб найрамдалай программын табиhан эрилтын ёhоор, **буу зэбсэг яаралтайгаар гаргалгые болюулхын түлөө, буу зэбсэг хуряахын түлөө тэмсэл** мүн болоо hэн. Мүнөө энэ зорилго хэзээ хэзээнэйхиhээ хурсаар табигдана. Хүн түрэлтэн буу зэбсэг ехээр гаргалгаhаа эсээ, тиихэдэ империализмын эзэрхэг түримхэй бүлэглэлнүүдээр жүрөөдэгдэhэн буу зэбсэг яаралтайгаар гаргалга улам ехэ болоно.

Буу зэбсэг түргөөр гаргалгын тала баригшад, совет аюул гэдэг хуурмаг үгые урдаа баридаг юм. Энэ шашалдаан мүн социальна хэрэглэмжэдэ гаргашые хороожо, сэрэгэй улам ехэ бюджет баталуулха ябадалдашье, мүн тэрэшэлэн хүнүүдые хюдаха шэнэ түхэлэй буу зэбсэг зохёолгодошье. НАТО-гой дайн сэрэгэй эдэбхи үүсхэлые сагааруулха hэдэлгэдэшье хэрэглэгдэдэг байна. Үнэн дээрээ баруун зүгтэшье, мүн зүүн зүгтэшье совет аюул гэжэ юумэн үгы юм. Эдэ бүгэдэн эхинhээ hүүл болоторoo шал худал үгэ гээшэ. Советскэ Союз хэзээдэшье добтолхоёо түхеэрнэгүй. Советскэ Союзда дайн хэрэггүй. Советскэ Союз өөрынгөө сэрэгэй бюджедые ехэ болгоногүй, тэрэ хадаа арадай ажаhуудалые hайжаруулха hомололгонуудые хороонoгүй, харин хэлбэришэгүйгөөр ехэ болгоно. Манай орон эб найрамдалай түлөө шууд сэхэ, хэлбэришэгүй тэмсэл хэнэ, буу зэбсэг хороохо, буу зэбсэг хуряаха ябадалда шэглүүлэгдэhэн тодорхой дурадкалнуудые ходо оруулжа байдаг юм.

Буу зэбсэг яаралтайгаар гаргажа үргэлжэлүүлхэ ябадалтай холбоотой аюулые арадуудhаа холодуулхын түлөө тэмсэлшэдэй түрүүшын зэргэдэ жагсаха хүшэр хүндэшье hаа, hайн hайхан үүргэ бэе дээрээ даажа абаhандаа совет коммунистнууд омогорхолтой байдаг юм. Энэ аюултай ябадалда эсэс табихын тула хүсэеэ нэгэдүүлхыень бүхы арадуудые, бүхы оронуудые манай парти уряална. Энэ талаар манай эсэсэй уг зорилго гэбэл, буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ бүрин хуряаха ябадал болоно. Гэхэ зуура энэ уг зорилго тээшэ ошохо замаар урагшаа дабшахын тула СССР бүхы хүсөөрөө оролдоно.

Советскэ Союзай, мүн социалис бусад оронуудай проектын үндэhөөр бактериологическа буу зэбсэг хорихо, үгы хэхэ уласхоорондын конвенци зохёогдоод, баталагдаад, хүсэндөө ороо. Энэ хадаа буу зэбсэг бодото дээрэнь хуряалгын уласхоорондын харилсаануудай түүхэдэ үнэхөөрөө түрүүшын хэмжээн мүн. Гүрэнүүдэй дайнай зэбсэгүүдэй нөөсэ сооhоо ниитээр хюдаха эгээн аюултай буу зэбсэгэй нэгэ түхэлые үгы хэхэ тухай эндэ хэлэгдэнэ.

Ядерна буу зэбсэг тараахагүй тухай договорой нүлөөн үргэдөө. Энэ договорто hүүлэй үедэ ФРГ болон Италиие оруулалсан, хэдэ хэдэн томо гүрэнүүд ороо. Гэхэ зуура манай түби дэлхэй дээгүүр ядерна буу зэбсэгэй тараха ябадалые ушаруулхагүй үрэ ехэтэй саашанхи хэмжээнүүдые абаха гээшэ шухалын шухала зорилгонуудай нэгэн болоно. Энэ зорилгые шиидхэхын тула СССР бусад гүрэнүүдтэй хани харилсаа байгуулхаар бэлэн байна.

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта).

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ЭЛИДХЭЛЭЙ ҮРГЭЛЖЭЛЭЛ

(Үргэлжэлэл. Эхниинь 2-дохи, 3-дахи нюурнуудта).

Стратегическэ буу зэбсэг саашадаа хизаарлаха талаар боложо байһан совет-американ хэлсээнүүд тухай онсо хэлэхэмни. 1974 оной Владивостогтохи хэлсээе хүсэндэнь хүргэхые эрмэлзэжэ, буу зэбсэг яаралтайгаар гаргаха шэнэ арга боломжые ушаруулхагүйн тула энэ хөөрэлдөөе хэнэбди. Буу зэбсэг яаралтайгаар гаргаха шэнэ арга боломжо болбол энэ талаар туйлагдаһан юумыемнай үгы хэхэ байна бшуу. Энэ асуудалаар туйлагдаһан хэлсээнүүд СССР ба США-гай хоорондохи харилсаануудые саашаданъ хүгжөөлгэдэшье, бэе бэедээ этигэлсэхэ ябадалые һайжаруулхадашье, мүн бүгэдэнийтын эб найрамдал бэхижүүлхэдэшье тон ехэ удха шанартай байха байһаниинь ойлгосотой.

Эдэ бүхы асуудалнуудые онсо шухала удха шанартай дээрэ тоолохо зуураа, бидэнэр мүнөө байһан стратегическэ буу зэбсэгые хизаарлаха ябадал дээрэ тогтохогүй гэжэ Холбоото Штадуудта нэтэрүүгээр, нэгэнтэ бэшэ дурадхаа һэмди. Саашадаа дабшаха арга бии гэжэ бидэнэр тоолонобди. Шэнэ, һандаргахы бүри ехэ хүсэтэй буу зэбсэг, тэрэ тоодо баллистическэ ракетэтэй «Трайдент» түхэлэй уһан доогуур ябадаг шэнэ онгосые, США-гай Б-1 түхэлэй стратегическэ шэнэ бомбардировщигуудые, мүн СССР-эй имэ түхэлэй буу зэбсэгүүдые гаргаха ябадалые хорихо тухай хэлсээ баталха гэжэ бидэнэр тодорхойгоор дурадхаа һэмди. Теэд эдэ дурадхалнууд американ талаһаа дэмжэгдээгүйнь гэмшэлтэй.

Зүгөөр эдэ дурадхалнууд хүсэндөө үлэһөөр. Бэе бэедээ этигэлсэхэ ябадалые бэхижүүлгэдэ эдэ дурадхалнуудые бэелүүлгэ хэр ашатай туһатай байһан тухайнь хэлэһэнэйшье үлүү. Гадна хоёр талынхид ехэ мүнгэ зөөри алмаха аргатай болохо байгаа, тиигэжэ үйлэдбэрилгын зорилгодо, хүнүүдэй ажаһуудал һайжаруулгада тэдэниие хэрэглэхэ арга боломжотой болохо байгаа.

Үшөө нэгэ юумэ нэмэхэмни. Һүүлэй үедэ хэдэ хэдэн оронуудта Индиин далайн районие али нэгэн оронуудай сэрэгэй баазануудые байгуулха газар болгохогүйн түлөө хүсэл оролдолго гаргагдана. Энээниие бидэнэр дэмжэнэбди. Советскэ Союз тушаа хэлэбэл, Индиин далайда бидэнэр сэрэгэй баазануудые байгуулха гээгүйбди; гэнэшьегүйбди. Мүн лэ имэ тала баримталхыень Америкын Холбоото Штадуудые уряалнабди.

Стратегическэ буу зэбсэг хизаарлаха ябадалда ядерна бусад оронуудые хабаадуулха тухай асуудал заатагүй табигдаха сагай ерэхэ байһаниинь мэдээжэ. Энээндэ дурагүй оронууд арадуудай үмэнэ туйлай ехэ харюусалга бэе дээрээ даажа абаха баатай болохо юм.

Манай ороной үүсхэлээр ООН-ой Генеральна Ассамблей хүнүүдые ниитээр хюдаха шэнэ түхэлэй буу зэбсэг зохёохые, бүтээн гаргахые хориһон, буу зэбсэг яаралтайгаар гаргалгые зогсоохо асуудалаар хэдэ хэдэн шухала резолюцинуудые абаа һэн.

Зорилго юуб гэхэдэ, эдэ резолюцинууд бэелүүлэгдэхэ ёһотой. Энээниие туйлаха гээшэ, сэхынь хэлэхэдэ, юрын хэрэг бэшэ: юуб гэхэдэ, хэдэ хэдэн томо гүрэнүүд буу зэбсэг яаралтайгаар гаргахые зогсоохо дурагүй байһанаа сэхэ руунь харуулһан зандаа. Түгшүүрил һулаируулгада, буу зэбсэг хуряалгада эсэргүүсэгшэд үшөөл бага бэшэ арга боломжотой байна. Тэдэнэр элдэб олон аргаар, олон шэглэлнүүдээр эдэбхитэй ябуулга хэнэ. Мүнөө империализмын ээрхэг түримхэй ябуулгануудай арга боломжо горитойхоноор хаһагдаһаншье һаань, тэрэнэй шэнжэнь урдынхяараал үлэнхэй. Тиимэ дээрэһээ эб найрамдалда дуратай хүсэнүүд ехэ һэргэг байха ушартай болоно. Эб найрамдалай, һайн һайханиие хүсэдэг бүхы хүсэнүүдэй эршэтэй ажал ябуулга, нэгэдэл хэрэгтэй.

Энээнтэй дашарамдуулан, буу зэбсэг хуряаха талаар бүхэдэлхэйн конференци зарлаха тухай дурадхал онсо шухала удха шанартай болоно. Тэрэ дурадхалые ООН-ой гэшүүд-оронуудай диилэнхи олониинь дэмжээ һэн.

Түгшүүрилэй политическэ һуларалга сэрэгэй һуларалгаар бэхижүүлэгдэхэ ёһотой. Эб найрамдалай программа дотор эли тодо уг зорилго — түб Европодо зэбсэгтэ хүсэнүүдые ба буу зэбсэг хороохо зорилго табяатай һэн. Энэ асуудалаар Венэдэ боложо байһан хөөрэлдөөн хоёр жэлһээ үлүү саг соо үргэлжэлһөөр, зүгөөр харагдамаар үрэ дүн үгы. Шалтагааниинь нэгэн: НАТО-гой оронууд өөрынгөө сэрэгэй талаар булюу байдалые хангахын тула хөөрэлдөөнүүдые хэрэглэхэ һэдэлгэһээ үшөөл арсаха дурагүй ха юм. Баруунайхид социалис оронуудһаа аюулгүй байдалдань хохидолой тохёолдохо байгаашье һаань, буулта хэхые хүсэхэһөө гадна, тиимэ эрилтэ табина. Теэд НАТО-гой бүлэглэлэй зүгһөө имэшүү буулта нүгөө талынхидтаа хэхэ дуратай байһыень бидэнэр харадаггүйбди.

Энэ хэрэгые урагшань дабшуулхые хүсэжэ, социалис гүрэнүүд һаяхан Венэдэ шэнэ дурадхалнуудые оруулаа. Эхилхын тула энэ жэлдэ гансал СССР США хоёрой сэрэгүүдые хороохые, тиихэдэ хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадагша бусад гүрэнүүдэй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хэмжээе мүнөө дээрээ тэрэл хэмжээндэнь үлөөгөөд, харин хоёрдохи шатаданъ — 1977—78 онуудта хороохыень бидэнэр зүбшөөхэ байнабди. Хоёр талаһаа танкнуудай, ядерна буу зэбсэг абажа ябадаг самолёдуудай, ракетэнүүдэй түхеэрэлгэнүүдэй, мүн эдэ түхеэрэлгэнүүдэй тодорхой тоотой ядерна һомонуудай тооe хороохо тухай тон тодорхой дурадхалнуудые бидэнэр оруулаа һэмди.

Манай дурадхалнууд болбол Европын түбтэ тогтоһон хүсэнүүдэй тэнсүүриие, үнэн дээрээ, хүсэнүүдэй адли тэнсүүриие байлгаха гэһэн гансал зүб эшэ үндэһэтэй юм. Эдэ дурадхалнуудые бэелүүлгэ алишье талын аюулгүй байдалда хохидол ушаруулхагүй. Эдэ бүгэдэ хадаа баруун оронуудай зүгһөө зохихо дэмжэлгэ оложо, эсэсэй эсэстэ зэбсэгтэ хүсэнүүдые, буу зэбсэг хороохо талаар миин арсалдаануудһаа бодото хэмжээнүүдые бэелүүлгэдэ орохо гэжэ эсэсэй эсэстэ найдахаяа хүсэнэбди.

XXIV съезд дээрэ имэ зорилго табигдаа һэн гэбэл: арсалдаатай асуудалнуудые шиидхэхын тула хүсэ хэрэглэхэһээ ба тэрэниие хэрэглэхэ тухай заналта хэхэһээ арсаха ушар хадаа уласхоорондын ажабайдалай хуули болохо ёһотой. Һүүлээрнь энэ гол ёһон бусад оронуудтай СССР-эй баталһан хэдэ хэдэн договорнууд дотор батадхагдаһан юм. Энэ гол ёһон ниитэевропын зүблөөнэй түгэсхэхы документ дотор бии. Дайн сэрэгэй аюулые бүри ехээр һулаируулхын ба буу зэбсэг хуряаха тээшэ дабшалтын һайн эрхэ нүхэсэл байгуулхын тула мүнөө бидэнэр уласхоорондын харилсаануудта хүсэ хэрэглэхэгүй тухай бүхэдэлхэйн договор баталхые дурадханабди. Тэрээндэ хабаадагшад, ядерна оронуудые оруулалсан, хоорондоо гараһан арсалдаануудые шиидхэхын тула ямаршье түхэл янзын, тэрэ тоодо ядернашье буу зэбсэг хэрэглэхэһээ бэеэ бариха уялга абаха болоно. Энэ дурадхалые бэелүүлхын тула бусад гүрэнүүдтэй суг хамта Советскэ Союз бодото алхамуудые хаража үзэхөөр бэлэн байна.

Мүнөө эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө олониитын хүдэлөөнэй үүргэ ба харюусалга асари ехэ юм. Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй Москвада болоһон бүхэдэлхэйн конгресс, Европын аюулгүй байдалай түлөө тэмсэлшэдэй Брюссельскэ ассамблей, эхэнэрнүүдэй Берлиндэ болоһон бүхэдэлхэйн ассамблей гэхэ мэтэнүүд энэ хүдэлөөе хүгжөөлгын шухала шатанууд мүн болоо. Эдэ бүхы хуралдаануудта манай парти, манай ороной олониитэ эдэбхитэйгээр хабаадаа һэн. Эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ үргэн арад олониитые хабаадуулхын тула саашадаашье хүсэ шадалаа гамнахагүйбди.

Советскэ Союз гадаадынгаа политика ябуулхадаа, ниитын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан ёһоор, бэе бэедээ ашатай туһатайгаар хани харилсаа хүгжөөхэ улам шэнэ шэнэ замуудые, буу зэбсэг хороохо замые тэсэбэритэйгээр, шууд сэхээр бэдэрхэ хүсэлэнтэй юм. Бата бэхи эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ хүсэ шадалаа хэлбэришэгүйгөөр нэмээжэ байхабди.

4. Эб найрамдалай, уласхоорондын хани харилсаанай түлөө, арадуудай эрхэ сүлөөгэй ба бэеэ даанхай байдалай түлөө саашанхи тэмсэлэй программа

Нүхэдүүд! Манай ороной уласхоорондын байдалые, мүн дэлхэй дээрэхи оршон байдалые шэнжэлхэдээ, партиин Центральна Комитет имэ тобшолол хэнэ гэбэл: **эб найрамдалай, арадуудай эрхэ сүлөөгэй ба бэеэ даанхай байдалай хэрэгэй түлөө саашанхи тэмсэл мүнөө нэн түрүүн имэ шухала зорилгонуудые шиидхэхэ эрилтэ табина:**

— аха дүү социалис гүрэнүүдэй нэгэдэлые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлжэ, шэнэ общество байгуулхадаа, тэдэнэй бүхы талын хани харилсаа хүгжөөжэ, эб найрамдал бэхижүүлгэдэ оруулха тэдэнэй эдэбхитэй хамтын хубитые ехэ болгохо.

— эб найрамдалда аюултай буу зэбсэг бүри ехээр гаргаха ябадалые болюулжа, буу зэбсэгэй байһан нөөсые хороохо, буу зэбсэг хуряаха ябадалда орохые туйлаха. Имэ зорилгоор:

а) стратегическэ буу зэбсэг хизаарлаха ба хороохо тухай СССР США хоёрой хоорондохи шэнэ хэлсээ бэлдэлгые дүүргэхын тула, ядерна буу зэбсэг туршалгые бүгэдэ ниитээрээ бүрин болюулха тухай, химическэ буу зэбсэг хорихо ба усадхаха тухай, хүнүүдые олониитээр хюдаха шэнэ шэнэ буу зэбсэг зохёохые хорихо тухай, тэрэшэлэн дайнай болон хорото бусад зорилгоор байгаалида муу нүлөө үзүүлхэ ябадалые хорихо тухай уласхоорондын договорнуудые баталхын тула бүхы хүсөөрөө оролдохо;

б) түб Европодо зэбсэгтэ хүсэнүүдые, буу зэбсэг хороохо тухай хөөрэлдөөнүүдые эдэбхижүүлхын тула шэнэ хүсэл оролдолго гаргаха. Энэ талаар түрүүшын тодорхой алхамууд тухай хэлсээ хэһэнэй һүүлээр удаадахи жэлнүүдэй туршада заагдаһан райондо сэрэгэй талаар түгшүүрилые һулаируулха хэрэг саашаданъ үргэлжэлүүлхэ;

в) олон гүрэнүүдэй сэрэгэй гаргашануудай саг үргэлжын мүнөөнэй ургалтын оронда тэрэниие ходо хороожо байхые туйлаха;

г) буу зэбсэг хороохо талаар бүхэдэлхэйн конференциие түргөөр зарлаха бүхы хэмжээнүүдые абаха.

— Эб найрамдалда дуратай гүрэнүүдэй хүсэл оролдолгые дайнай үлэһэн гуламтануудые усадхалгада, нэн түрүүн Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые зүбөөр, бата бэхеэр гуримшуулха хэрэгтэ элсүүлхэ. Имэ гуримшуулгатай дашарамдуулан, зохихо гүрэнүүд Дүтын Зүүн зүгтэ буу зэбсэг яаралтайгаар гаргаха ябадалые болюулха хэрэгтэ туһалха тухай асуудал хаража үзэхэ болоно.

— Уласхоорондын түгшүүрилтэ байдалые һулаируулгые бүри гүнзэгырүүлхын, тэрэниие гүрэнүүдэй хоорондохи бэе бэедээ ашатай туһатай хани харилсаанай тодорхой хэмжээнүүдээр баталхын тула бүхы хүсөөрөө оролдохо. Ниитэевропын зүблөөнэй түгэсхэхы документые бүхы хүсөөрнь бэелүүлхэ, Европодо амгалан ёһоной хани харилсаа хүгжөөхэ хараа шугам эдэбхитэйгээр бэелүүлхэ. Амгалан ёһоор зэргэ оршон байлгын гол ёһонуудтай зохилдуулан, элдэб һалбаринуудаар — политика, экономико, наука болон культурын талаар Америкын Холбоото Штадуудтай, Францитай, ФРГ-тэй, Великобританитай, Италитай, Канадатай, тэрэшэлэн Японтой ба капиталис бусад гүрэнүүдтэй удаан сагай бэе бэедээ ашатай туһатай харилсаа хүгжөөхэ хэрэгые шууд сэхээр үргэлжэлүүлхэ.

— Ази түбиин гүрэнүүдэй хамтын хүсэл оролдолгын үндэһөөр энэ түби дээрэ аюулгүй байдал хангаха.

— Уласхоорондын харилсаануудта хүсэ хэрэглэхэгүй тухай бүхэдэлхэйн договор баталхые эрмэлзэхэ.

— Колониальна дарлалтын гуримай бүхы үлэгдэлые хүсэдөөр усадхаха, арадуудай адли тэгшэ эрхэдэ, бэеэ даанхай байдалда хохидол хүргэхэ ябадалые, колониализмын үндэһэ яһа илгадаг бүхы гуламтануудые хүсэдөөр усадхаха ябадалые уласхоорондын шухалын шухала зорилгонуудай нэгэн гэжэ тоолохо.

— Уласхоорондын худалдаа наймаанда харшалха ба зорюутаар һаад хэхэ ямаршье ябадал усадхахые, уласхоорондын экономическа харилсаануудта адли тэгшэ эрхэ сахихагүй, зонхилхо, мүлжэхэ ябадалые үгы хэхые туйлаха.

Имэл даа, нүхэдүүд, манай гол зорилгонууд. Манай һанамжаар, мүнөөнэй эрхэ байдалда эб найрамдалай ба арадуудай аюулгүй байдалай, хүн түрэлтэнэй дэбжэлтын аша туһа эдэ зорилгонуудые шиидхэхэ эрилтэ табижа байна. Партиин XXIV съездээр табигдаһан Эб найрамдалай программын таһаршагүй үргэлжэлэл, саашанхи хүгжэлтэ гэжэ, **эб найрамдалай ба уласхоорондын хани харилсаанай түлөө, арадуудай эрхэ сүлөөгэй ба бэеэ даанхай байдалай түлөө саашанхи тэмсэлэй программа** гэжэ бидэнэр эдэ дурадхалнуудые харанабди. Эдэ зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ оронойнгоо гадаадын политикые бидэнэр зорюулхабди, энэ талаар эб найрамдалда дуратай бусад гүрэнүүдтэй хани харилсаатай байхабди.

Уласхоорондын оршон дээрэ манай политикын һайн һайхан зорилгонууд эб найрамдалда дуратай, түрүү бүхы хүсэнүүдэй, газар дэлхэйн үнэн сэхэ бүхы хүнүүдэй зүгһөө үргэн ехэ ойлгомжоор, дэмжэлгээр угтагдаха гэжэ этигэжэ байһанаа хэлэхыем зүбшөөгыт.

5. КПСС ба дэлхэйн революционно хүдэлөөн

Нүхэдүүд! Бидэнэр үндэһэн шухала социальна хубилалтануудай үе сагта ажаһуунабди. Социализмын байдал бэхижүүлэгдэжэ, үргэдэжэ үргэлжэлһөөр. Национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнүүд бэеэ даанхай байдал туйлаһан оронуудай үмэнэ шэнэ арга боломжонуудые нээжэ үгэнэ. Монополинуудай дарлалтада эсэргүү, мүлжэлгэтэ гуримуудта эсэргүү ажалшадай ангиин тэмсэл хүсэтэй болоно. Революционно-демократическа, империализмда эсэргүү хүдэлөөнэй хэмжээн бүри ехэ болоно. Хамтадаа эдэ бүгэдэ бүхэдэлхэйн революционно хүдэлөөнэй хүгжэлтые тодорхойлно гээшэ.

Түүхын хүсэн түгэлдэр дабшаса иимэл даа. Революционно хүдэлөөндэ шэнэ үетэн ба социальна бүлэгүүд, шэнэ партинууд болон организацинууд хабаадалсана. В. И. Ленинэй тэрэ сагтаа бэшэһэниинь бэелжэ байна гэбэл: «Хүнүүдэй түүхэтэ эдэбхи үүсхэлэй үргэдэхэ, гүнзэгыдхэ зэргээр түүхэтэ мэдэрэл түгэс ажал ябуулагша болодог олониитэ хүн зоной хэмжээн ургаха ёһотой». (ЗГС, т. 2, хууд. 539—540).

Социалис оронуудай хүгжэлтэ, тэдэнэй хүсэ шадалай ургалта, тэдэнэй ябуулдаг уласхоорондын политикын ашаг үрэ ехэтэй нүлөөнэй ургалта — энэл даа хүн түрэлтэнэй социальна дэбжэлтын мүнөөнэй гол шэглэлынь. Капиталис оронуудта дэлгэрһэн кризисэй үедэ социализмын бэедээ татаха хүсэниинь бүри ехээр ургаа.

Манай партиин XXIV съезд нигэжэ онсолон тэмдэглээ һэн: «Шэнэ эрхэ байдалда дадалга хадаа капитализмын гуримай тогтон байлга бэшэ юм. Капитализмын ниитэ кризис гүнзэгыржэ үргэлжэлһөөр». Һүүлэй жэлнүүдэй үйлэ хэрэгүүд энээниие үнэмшэстэйгөөр гэршэлээ.

Имагтал эдэ жэлнүүдэй үедэ капиталис дэлхэйдэ экономическа кризис һужэрөө. Буржуазна ажал ябуулагшадай өөһэдынь мэдэрһэнэй ёһоор, энэ кризисэй шангадаһыень, гүнзэгыень имагтал гушаад онуудай эхеэр болоһон кризистэй жэшэжэ болохо юм. Тэрэ хадаа капиталис дэлхэйн ажахын бүхы гол түбинүүдээр нэгэн доро дэлгэрээ. Имэ хүсэтэй кризис дайнай һүүлээр бүридэһэн, хүгжэлтэ ехэтэй гүрэнэй-монополис экономикые дайраа. Капитализм болбол, жэшээлэн хэлэхэдэ, үе сагтай нэгэ доро алхалха гэжэ, экономикоёо элдэб янзын аргаар гуримшуулха гэжэ эрмэлзээ. Энэнь экономическа ургалтые урмашуулхадань туһалаа, зүгөөр коммунистнуудай уридшалан хэлэһэнэй ёһоор, капитализмын зүришэлдөөе усадхажа шадаагүй. Капиталис олонхи оронуудта үйлэдбэриие ехээр хороохо ба хүдэлмэригүйдэлгын ургалта мүнгэнэй, элшэ хүсэнэй, түүхэй эдэй кризисүүд болохо капиталис дэлхэйн ажахын имэ ехэ һандаралгануудтай холбогдоо. Мүнгэнэй үнэгүйдэлгэ эдэ кризисүүдые бүри хурса болгоһон байна. Саг үргэлжэ ургажа байһан сэрэгэй гаргашануудаар жүрөөдэгдэн, мүнгэнэй үнэгүйдэлгэ амгалан байдалай сагта үзэгдөөгүй ехэ хэмжээндэ хүрөө.

Империалис гүрэнүүдэй хоорондохи зүрилдөөн, «Ниитын дэлгүүрэй» дунда, НАТО-дохи арсалдаанууд шангадаа. Уласхоорондын монополинуудай ехэ болоһон хүсэ шадал дэлгүүрэй түлөө тэмсэлые бүри хайра гамгүй болгоо. Зүришэлдөөнүүдые һулаируулхын, кризисые дабаха талаар хамтын хэмжээнүүд тухай хэлсээ баталхын тула капиталис оронуудай правительствонууд олон дахин һэдэлгэ гаргаа. Теэд нүгөөдэеэ хэрэглэжэ, байдалаа һайжаруулха, өөрынгөө һаналые нүгөөдэдөө баадхаха ябадал империализмын шэнжэ ха юм даа. Тиимэһээ арсалдаанууд ондоо янзаар дэлгэрнэ, зүришэлдөөнүүд шэнэ хүсэтэйгөөр һужэрнэ.

Мүнөөнэй кризис юрын бэшэ гэжэ эдэ бүгэдэ баримтанууд хэлэжэ үгэнэ. Реформистнуудай, буржуазна номнолшодой зохёоһон домог үгэнүүдэй нэгэн — манай үе сагай капитализм кризисһээ гаража шадаха гэһэн домог үгэ худал болоо гэжэ мүнөө бүхы хүнүүд мэдэнэ. Капитализмын тогтууригүй байһаниинь бүри элитээр харагдадаг болонхой. Капитализмые «аргалжа», тэрээн дотор «бүгэдэ ниитын жаргаха общество» байгуулха гэжэ найдуулһан үгэ бодото дээрээ бэелээгүй. Арад олониитын ээм дээрэ хүндэ хүшэр ашаан тээгдээ. Юумэнэй үнэ сэнгэй үнэтэй болохо ушар хүн зоной бодото олзо доходые хайра гамгүйгөөр хорооно. ООН-ой тусхайта мэдээсэлэй ёһоор, хүгжэнги капиталис оронуудта 15 миллионһоо олон ажалшад заводууд болон эмхи зургаануудһаа гаргагдажа, гэр бүлэнүүдтэеэ юрын тэдхэмжэ дээрэ байдаг болонхой. Гадна олон миллион хүнүүд хүсэд үдэрөө хүдэлнэгүй гү, али неделидээ хоёр-гурбан үдэр хүдэлхэ баатай болонхой.

Хүдэлмэришэн анги энээндэ пролетар ёһоор харюусана, социальна ядуу байлгын гол зэмэтэн бологшо томо капиталда эсэргүү тэмсэлые шангадхана. Һүүлэй арбан жэлэй туршада ажалша хүн зоной элдэб янзын бүлэгүүдэй хабаададаг забастовочно тэмсэл эгээн дээдын хэмжээндэ хүрөө. Хүдэлмэришэн ангиин хүсэн ба нэрэ хүндэнь ургаа, ажалшадай аша туһын түлөө, нациин бодото аша туһын түлөө тэмсэлэй манлай болохо тэрэнэй үүргэнь дээшэлээ. Профсоюзуудта зүүнэй тала баримталха ушар ехэ болоо. Хэдэ хэдэн оронуудта хүдэлмэришэдэй ба демократическа бусад партинууд ажал ябуулгаяа нэгэдүүлнэ, хараа бодолынь бэхижэнэ.

Буржуазна обществын үзэл сурталай политическэ кризис шангадаа. Засаг түрэдэ, буржуазна политическэ партинуудта тиимэ кризис болоно, юрын гурим журамые эбдэнэ. Эдишэ абалга бүри бүдүүлиг, гүрэнэй захиргаанай дээдын шатануудташье үзэгдэдэг болонхой. Оюун ухаанай культура задайрна, гэмтэ ябадал хэхэ ушар олон болоно.

Капитализмын «зүндөө унахые» уридшалан хэлэхэ ябадалһаа коммунистнууд холо байдаг юм. Тэрээндэ бага бэшэ нөөсэ арга боломжо бии. Зүгөөр капитализм болбол ерээдүйһөө хахасаһан общество мүн гэжэ һүүлэй жэлнүүдэй үйлэ хэрэгүүд шэнэ хүсэтэйгөөр гэршэлнэ.

Үнгэрһэн табан жэлэй туршада уласхоорондын хархис байдалай зарим гуламтануудта хүсэ ехэтэй сохилто хэгдээ. Имагтал энэл үедэ Чилидэ, Португалида революцинууд болоо, Перудэ революционно сүлөөрэлгын хүсэнүүд шухала амжалта туйлаа, Грецидэ сэрэгэй-фашис правительство унаа, Испанида франкис гурим һандараа.

Португалиин революци манай үе сагай һүүлшын фашис гуримуудай нэгые даража, һүүлшын колониальна зонхилолгые усадхаа. Шэнэ хүсэтэйгөөр дахинаа баталагдаа гэбэл: революци хадаа социальна шэнэдхэлгын хүсэн түгэс зэбсэг мүн, арад зоной туйлай ехэ хүсые тэрэ бадараадаг байна. Хэрбээ мүнөө фашизмда эсэргүү революцинуудай бадаргаһан политическэ хүсэнүүдэй элдэб янзын бодолтой, заримдаа хоорондоо зүришэлдөөтэй байгаашье һаань, имэ юумэн тон эли гэбэл: Португалиин арад орон дотороо демократическа хүгжэлтын бата бэхи үндэһэ һуури байгуулхын түлөө, социальна дэбжэлтын түлөө тэмсэнэ.

Португалиин дотоодын хэрэгтэ ямаршье түхэлэй хамаа ралсалгада Советскэ Союз эрид шууд эсэргүүсэнэ. Португалиин арад, бусад арад шэнги, өөрынгөө шэлэһэн замаар урагшаа дабшаха эрхэтэй юм. Совет коммунистнууд, бүхы совет хүнүүд Португалиин революционно арадтай, тэрэнэй коммунистнуудтай, бүхы демокрадуудтай һаналаа халуунаар нэгэдэнэ гэжэ энэ трибуна дээрэһээ мэдүүлхыемни зүбшөөгыт.

Чилидэ болоһон революци өөрынгөө буржуазин, харин монополинуудай мүлжэлгэ дарлалтаһаа сүлөөрхэ гэжэ энэ ороной арадай залиршагүй хүсэл эрмэлзэлгые эли тодоор харуулаа. Тэрэниие хэлбэришэгүй үнэн сэхэ, һайн һайхан сэдьхэлтэй хүнүүд толгойлоо. Шэнэ байдал байгуулгада үргэн ажалша олониитые тэрэ элсүүлээ. Зүгөөр мүнөө бүгэдэндэ мэдээжэ болоһоной ёһоор, харин империализмын түсэблэһэн, түлэһэн Чилиин хархисуудай үгэсэлгэ энэ революциие гэнтэ дараа. Сэрэгэй-фашис диктатура энэ орониие шуһаар халяагаа. Ажалша арадай олон арбаад мянган эрхим, бэеэ үгэнги хүбүүд, басагад алуулагдаа, хэһээгдээ, түрмэ шорондо хаагдаа. Хардалга хюдалгын харанхы һүни энэ орониие хушаа. Гэбэшье Чилиин революциин саг зуурада дарагдаһан ушар тэрэнэй түүхэтэ габьяае, тэрэнэй дүршэлэй удха шанарые багадханагүй.

Революциин ондо ондоо замуудай арга боломжо тухай, тэрэ тоодо хэрбээ эрхэ нүхэсэлнүүдэй байһан ушарта буу зэбсэг хэрэглэхэгүй зам тухай коммунистнуудай тобшололые Чилидэ болоһон аюулта үйлэ хэрэг буруушаанагүй. Тиигэбэшье революци хадаа бэеэ хамгаалжа шадаха ёһотой гэжэ шангаар һануулаа. Мүнөө үе сагай фашизм тушаа, харин хархисуудай һүйдхэлтэ ябуулганууд тушаа һэргэг байхые, эрхэ сүлөөгэй ба дэбжэлтын замда гараһан бүхы хүнүүдтэй уласхоорондын һаналаа нэгэдэлгээ шангадхахые тэрэ уряална. Эндэ, манай съезд дээрэ, бүхы совет хүнүүдэй үмэнэһөө бидэнэр дахинаа имэ эрилтэ табинабди: «Луис Корваланиие сүлөөлхэ! Фашис хунтын түрмэдэ хаагдаһан бүхы хүнүүдые сүлөөлхэ!»

Һүүлэй жэлнүүдтэ дэлгэрһэн революционно хүдэлөөнэй дүй дүршэл иигэжэ эли тодоор харуулһан байха юм: хэрбээ монополис капиталай болон тэрэнэй политическэ хүлһэншэдэй ээрхэн зонхилолгодо бодото аюулай тохёолдоод байбалнь, демократиин бишыханшье һаань, ямар нэгэн үзэгдэлые хажуу тээшэнь хамажа, империализм али бүхы юумэ хэдэг байна. Тэрэ хадаа гүрэнүүдэй бэеэ даанхай байдалые, эңэрхы сэдьхэл тухай хэлэлтэгүйгөөр ямарханшье хуули ёһые бүдүүлиг янзаар эбдэхээр бэлэн байдаг. Худал хуурмаг үгэ хүүр, олониитын ухаан бодолые төөрюулэн мунхаруулга, экономическа хашалта, зорюута һаад таталга, үлэсхэлэн хооһон байдал ба һандарал эмхидхэлгэ, эдилгэ болон заналта, гүрдэлгэ мүрдэлгэ, политическэ ажал ябуулагшадые алаха ябадал эмхидхэлгэ, фашис гуримаар хэгдэдэг хюдалга — имэл даа уласхоорондын империалис хархис этэгээдүүдтэй хододоо хамта ябуулгаяа эрхилдэг мүнөөнэй контрреволюциин арга зэбсэг. Зүгөөр эдэ бүгэдэ эсэсэй эсэстэ буруу һүрэхэ байха. Эрхэ сүлөөгэй хэрэг, дэбжэлтын хэрэг — илагдашагүй.

Капиталис дэлхэй дээрэхи коммунис партинуудай үзүүлдэг нүлөөнэй ургалта үнгэрһэн табан жэлэй гайхамшаг һайн үзэгдэлнүүдэй нэгэниинь мүн болоно. Тэдэнэй тоо миллион шахуу хүнүүдээр, тэрэ тоодо Баруун Европодо—400 мянга шахуу хүнүүдээр олошороо. Парламентнууд болон нютагай органуудта болодог һунгалтын үедэ коммунистнуудай түлөө дуугаа үгэдэг һунгагшадай тоо нилээд ехээр олон болоо.

1969 ондо болоһон Зүблөөнэй хараалһан империализмда эсэргүү ябуулгануудай программын олонхи пунктнууд дүүргэгдээ. Энэ ушар баримта уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй туйлаһан амжалтанууд тухай гэршэлнэ. Мүнөөдэр бидэ бусад оронуудай компартинуудтай хамта иигэжэ мэдүүлхэ аргатайбди: тэмсэлэймнай зам ба гол шэглэлнүүд зүбөөр шэлэгдэнхэй, арадуудай аша туһада хэгдэдэг хамтымнай хүдэлмэри олониитын дунда үргэнөөр дэмжэгдэнэ, ашатай туһатай үрэ дүнгүүдые үгэнэ.

Элдэб оронуудай коммунистнууд бэе бэеынгээ хүдэлмэриин хойноһоо һонирхолтойгоор, ойлгосотой анхаралтайгаар адаглан харадаг байна. Тэдэнэр хоорондоо заримдаа ондо ондоо һанамжатай байжа болохо, ямар нэгэн асуудалда ондо ондоогоор хандажа болохо байна. Энээн тушаа дайсан харша пропаганда нэгэнтэ бэшэ шаг шууяа татаа һэн. Зүгөөр марксистнууд-ленинецүүд бүхы хүдэлөөнэйнгөө нэгэдэлые бэхижүүлхэ тухай анхаралаа хандуулжа байгаад, эдэ асуудалнуудта интернационализмын ёһо гуримаар хандадаг, ёһотойл нүхэд зоной янзаар, адли тэгшэ эрхэтэй байлгын зайлашагүй гуримай хэмжээн соо, парти бүхэнэй бэеэ даанхай байдалые хүндэлжэ байгаад, бии болоһон асуудалнуудые зүбшэн хэлсэдэг юм. Тиихэ зуураа, гол шухала хэрэгүүдэй талаар буулта хэхэ тухай, коммунис үзэл сурталда таарахагүй харата хараа бодолтой ба ябуулгануудтай эбсэхэ тухай эндэ огто хэлэгдэнэгүй, хэлэгдэхэшье зэргэгүй ааб даа. Имэ байдал үзэгдэхэ ёһогүй. Тииһэн мүртөө баруунайшье, зүүнэйшье ревизионизм огто миин байдаг бэшэ, тиимэһээ коммунис хүдэлөөнэй марксистско-ленинскэ үндэһэн һууриин түлөө тэмсэл, тэрэниие хазагайруулха гү, али буруу һүргэхэ гэһэн һэдэлгэнүүдтэ эсэргүү тэмсэл хадаа бүгэдэнэй ниитын зорилго байһан зандаа үлэнэ.

Өөһэдынгөө тэмсэл ябуулхадаа, коммунистнууд революциин хүгжэлтын, мүн социализм ба коммунизм байгуулгын ниитэ хуули ёһонуудые хүтэлбэри болгодог юм. Марксизм-ленинизмын теори дотор найруулагдан харуулагдаһан, бодото байдал дээрэ батадхагдаһан эдэ хуули ёһонуудые аха дүү партинуудай эмхидхэһэн уласхоорондын зүблөөнүүд дэлгэрэнгы түхэл шэнжэтэйгээр хамтааран найруулһан байгаа. Юрэнхы эдэ хуули ёһонуудые гүнзэгыгөөр ойлгохо, али нэгэн орон бүхэндэ бии байгаа тодорхой эрхэ нүхэсэлнүүдые хараадаа абажа, зохёохы шэнжэтэйгээр хандажа байгаад, тэдээндэ түшэглэхэ гээшэ марксистнууд-ленинецүүдэй зайлашагүй онсо илгаань байгаа, байһааршье. Оппортунизмда хэгдэһэн буулта саг зуурын ямар нэгэн булюу байдал үгөөшье һаа, һүүлэй һүүлдэ энэ хадаа партида хохидол ушаруулха гэжэ найдамтайгаар хэлэхэдэ болоно.

Манай үе сагта пролетарска интернационализмын шухала байһые тусгаар онсолон тэмдэглэхэ хүсэлэн бии. Энэ хадаа марксизм-ленинизмын тон шухала гол ёһонуудай нэгэниинь болоно. Интернационализмһаа бодото дээрээ м… юумэн үлөөгүй гэһэншүүгээр хэн нэгэн дурдан хэлэд… лоо, энэнь гэмшэлтэй байна. Хэтэрхэдээ интернациона… һаа арсахые сэхэ руунь дурадхадаг ажал ябуулагш… бии болоо. Тэдэнэй һанамжын ёһоор, Маркс Ленин… найруулан зохёоһон, аршалан хамгаалһан интернациона… хуушаршаһан хэбэртэй. Манай хараа бодолой ёһоор, … тарска интернационализмһаа арсаха гээшэ компартину… хүдэлмэришэнэй хүдэлөөе бүхыдэнь хүсэн түгэлдэр, … мал зэбсэггүй болгохо гэһэн удхатай бшуу. Энэ хада… гиин дайсанда һайн туһа тэдхэбэри болохо һэн. Энэ да… уласхоорондын оршондо ябуулдаг коммунизмда харша… гануудаа эдэбхитэйгээр тааруулан эрхилдэг байха юм… хэлэхэ хэрэгтэй. Бидэ, совет коммунистнууд, пролета… интернационализмые хамгаалха гээшэ марксист-ленинец… нэй арюун нангин уялга мүн гэжэ тоолонобди.

Тоосоото үе соо манай парти аха дүү партинуудтай… тооһон холбоо барисаагаа улам үргэдхөө. Бидэнэр тэ… тэй делегацинуудаа эдэбхитэйгээр халан абалсадаг ба… бди, политическэ болон теоретическэ асуудалнуудаар… лагдаһан партинууд хоорондын конференцинүүдтэ хаба… саа һэмди.

Коммунистнуудай нютаг нютагуудтахи конференци… нилээд ехэ үүргэ дүүргэдэг байна. Үнгэрһэн жэлнүү… имэ конференцинүүд үсөөн бэшэ хэгдээ. США-гай ба К… дын компартинуудай хабаадалгатайгаар Латинин Амери… болон Карибска далай шадарай коммунистнуудай Гава… болоһон конференциие илангаяа тэмдэглэмээр юм. Евро… компартинууд өөһэдынгөө конференцидэ мүн лэ бэлд… Олохон партинууд коммунис болон хүдэлмэришэнэй … нуудай бүхэдэлхэйн шэнэ зүблөө зарлахын түлөө тэмс… КПСС энэ хараа бодолые гол түлэб дэмжэнэ. Тэрэниие… зээ, хайшан гээд бэелүүлхэб,—энэ асуудал бүгэдын зүб… лөөр шиидхэгдэхэ юм ааб даа.

Өөһэдынгөө съезддэ суглараад байхадаа, бидэ, … коммунистнууд, хилын саанахи өөһэдынгөө нүхэдүүдтэ… гэн һаналтайшуулда дайшалхы амар мэндээ хүргэн… амжалтануудые хүсэнэбди. Тиигээд эгээл түрүүлэн, … лиин хүшэр хүндэ эрхэ байдалда тэмсэжэ байгаа коммун… нуудтай, һаналаа нэгэдэлгын өөһэдынгөө үгэ хандуулна… Ажалшадай хэрэгэй түлөө тэмсэдэг бүхы тэмсэлшэдтэ, … дынгөө ами наһые үдэр бүхэндэ аюулда тохёолдуулжа… даг хүнүүдтэ, ямаршье хүшэр хүндэ бэрхэшээлэй тохёол… шье һаань, өөһэдынгөө уг зорилгодо, өөһэдынгөө уялгада… сэхэ байдаг тэмсэлшэдтэ бидэ хандананбди. Чилиин, У… вайн, Парагвайн, Индонезиин, Бразилиин, Гватема… Гаитиин, Урда Африкын болон бусад оронуудай түрмэ… шэнүүдтэ, концентрационно лагерьнуудта эрхэ сүлөөгэ… лөө тэмсэдэг хэдэн зуугаад, хэдэн мянгаад тэмсэлшэд… данхай байһаар.

Ангиин дайсадай һабарһаа унаһан уласхоорондын … мунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй баатарнуудай, … зоной зол жаргалай түлөө шэн зоригто тэмсэлшэдэй д… хаалда зорюулан, Москвада томо хүшөө байгуулха гэһэн … радхал манай съезд дээрэ оруулха хүсэлэн бии. Энэ … пролетарска интернационализмын агууехэ хэрэгтэ манай … тиин хэлбэришэгүй үнэн сэхэ байһанай һүлдэ тэмдэг … лохо юм.

XXIV съездын заабаринуудай ёһоор, бидэ **түрүү … тэй коммунис бэшэ партинуудтай** — революционно-демо… тическа, тэрэшэлэн зүүнэй социалис партинуудтай тог… һон холбоо барисаагаа улам гүнзэгырүүлһэн байнабди. … хэдэн оронуудай, тэрэ тоодо Финляндиин, Бельгиин, Япо… Великобританиин, Франциин социалис болон социал-де… кратическа партинуудтай байгуулагдаһан харилсаануу… бодо үргэдхэгдөө. Бидэ эндэ туйлагдаһан юумые сэгн… бди, энэ талаар саашадаашье хүдэлхэ байнабди.

Научна коммунизмын социал-демокрадуудай реформ… тай үзэл сурталай талаар ойро дүтэрхы болохо тухай … хүүр огто байха ёһогүй. Энэшье хэлсээнгүй. Социал-де… крадуудай дунда өөһэдынгөө ажал ябуулгые коммуни… харша, Совет орондо харша үндэһэ һуури дээрэ байгуу… хүнүүд үшөөл үсөөн бэшэ бии. Хэтэрхэдээ коммунист… тай харилсаһанай түлөө гэмнэдэг партинуудшье бии, … үзэгдэлнүүдтэ эсэргүү тэмсэл бидэ хэхэ байнабди, … гэхэдэ, эдэ үзэгдэлнүүд имагтал ээрхэг түримхэйшүү… туһатай ха юм.

Гэхэ зуура, эб найрамдалай хэрэгэй түлөө харюу… тай байһанаа мэдэрдэг социал-демокрадуудтай, тииһээ … рээ социал-демократическа хүдэлмэришэдтэй холбодог … дуудай аюулгүй байдал тухай анхарал оролдолго, буу … сэг яаралтайгаар бүтээлгые хизаарлаха, фашизмда, ра… да болон колониализмда харюугай сохилто үгэхэ гэһэн … мэлзэл бидэниие нэгэдүүлжэ болохо, нэгэдүүлдэгшье ба… Эгээл имэ хараа бодолтойгоор бидэ үүсхэл, һайн һа… дура зориг гаргадаг байгаабди, саашадаашье гаргахабди.

Түгшүүрилтэ байдалые һулаируулгын бодотоор бэе… байһан манай үе сагта тэрэ хадаа ангиин тэмс… ямараар нүлөөлнэб гэһэн асуудал уласхоорондын хүдэл… ришэнэй хүдэлөөндэшье, тэрэнэй дайсадай дундашье нэг… бэшэ тобойжо гарана.

Эрхэ сүлөөгэй ба дэбжэлтын түлөө бусад ара… тэмсэлтэй совет коммунистнуудай, совет арадай һанала… гэдэнги байһан тушаа зарим буржуазна ажал ябуу… гайхаһанаа мэдүүлдэг, шаг шууяа гаргадаг байха юм. … хадаа нэгэн гэбэл, гэнэдэһэн ябадал, үгы һаа, түбхы… рүүндэ — хүнүүдэй ухаан бодолые зорюута манар… гэһэн ябадал болоно. Түгшүүрилтэ байдалые һулар… эбэй ёһоор зэргэ оршохо гээшэмнай гүрэнүүд хоорондын… рилсаануудта хабаатай гэжэ юунһээшье үлүүгээр эли… ха юм даа. Энэмнай, нэн түрүүн, оронуудай хоорондо… һан арсалдаанууд, хёмороонууд дай хэһэнэй, хүсэ хэ… һэнэй гү, али хүсөөр занаһанай аргаар шиидхэгдэхэ … гэһэн удхатай бшуу. Түгшүүрилтэ байдалые һулар… хадаа ангиин тэмсэлэй хуули ёһонуудые хайшаншье гэ… болюулнагүй, болюулжа шадахагүй гэхэ гү, али хуби… шадахагүй. Түгшүүрилтэ байдалые һулаируулһан эрхэ… далда коммунистнууд капиталис дарлалтатай эбсэхэ, … һаа монополистнууд революциин тала баримталдаг … гэжэ хэншье найдажа шадахагүй байна. Харин бусад … нүүдэй хэрэгүүдтэ хамааралсахагүй гэһэн гол ёһые … нягтаар сахиха, тэдэнэй бэеэ даанхай болон сүлөөтэ б… лые хүндэлхэ гээшэ түгшүүрилтэ байдал һулаируулгын … лашагүй эрхэ нүхэсэлнүүдэй нэгэниинь болоно.

Түгшүүрилтэ байдалые һулаируулжа, амгалан ёһоор … циализм ба коммунизм байгуулгын бүри таатай һайн … нүхэсэлнүүдые тогтоохо арга замнай гэжэ тоолодогоо … нюунагүйбди. Энэ хадаа социализм эб найрамдал хоёр … рондоо таһаршагүй гэһэн бодомжые юрэл батадхан ха… на. Харин бидэниие энээгээр зэмэлхэдэнь, иигэжэ зэма… хүнүүд хадаа ээрхэг түримхэй ябуулга хэнгүйгөөр, буу … гаар занангүйгөөр, бусад арадуудай бэеэ даанхай байд… аша туһада хамааралсангүйгөөр капитализм тогтон … шадаха гэжэ этигэдэггүй гээд хэлэнгүй байхын аргагү…

Эбэй ёһоор зэргэ оршохо гээшэ «капитализмда хү… һэн туһаламжа» боложо магад, «социально-политическа … далые нэгэ хэмдэнь байлгаһан ушар» гэһэншүүгээр … дадаг зүүнэй үзэлтэнэй баталамжа тушаа бидэ нийт… рюусанабди: ямаршье революци болбол нэн түрүүн … ществын дотоодын хүгжэлтын хуулита үрэ дүн мүн. … гээдшье ажабайдал өөрөө «нэгэ хэмдэнь байлгаха» гэһ… һон үгые эрид буруушаана. Һүүлэй жэлнүүдтэ дэлхэ… рэ болоһон революционно ехэ ехэ хубилалганууд ту… набалнай, эли болохо байна бшуу.

Түгшүүрилтэ байдалые һулаируулгын ба ангиин тэм… тэнсүүри тухай асуудалтай холбоотой хэрэг имэ… Революционно хэрэгтээ үнэн сэхэ байдаг бидэнэр, … коммунистнууд, эб найрамдалай түлөө — бүхы ара… асари ехэ аша туһа болохо, мүнөөнэй хүн түрэлтэн… жэлтын шухала эрхэ нүхэсэл болохо эб найрамдал… лөө тэмсэнэбди, саашадаашье тэмсэхэбди.

* * *

Нүхэдүүд! Эндэ хэлэгдээшые дүнлэн хамтадхаад … даа, Советскэ Союзай уласхоорондын байдал хэзээ … нэйхиһээ бата бэхи гэжэ Центральна Комитет съездэ… хэхэ дүүрэн үндэһэ баримтатай юм. Бидэнэр дүрбэдэх… жэлээ эб найрамдалай эрхэ байдалда ажаһуунабди. С… лизмын оршон байдал улам батажаа. Түгшүүрилтэ бай… һулаируулга гол шэглэл болонхой. Имэл даа парти… хоорондын политикын гол үрэ дүн. Имэ үрэ дүнгөөр … хүнүүд омогорхохо эрхэтэй юм.

(Нүхэр Л. И. Брежневэй элидхэл олон дахин … удаан альга ташалгаар угтагдаа).

(Үргэлжэлэлынь удаадахи номерто гараха).

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ

 Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. Н-03374. Заказ № 0…